

Nyelvhasználat és közélet Szatmárnémetiben

Gyorsjelentés

*a jelentést írta: Genda Ágnes-Bernadette, egyetemi hallgató a BBTE Turizmus és területfejlesztés szakán,
gyakornok*

kutatásvezető: Toró Tibor, a Sapientia EMTE oktatója, a Bálványos Intézet kutatási igazgatója

A Bálványos Intézet megbízásából a *TT Research & Communications* cég egy szociológiai adatfelvételt végzett, amely a lakosság nyelvhasználati szokásait és a közéletéről alkotott véleményét igyekszik feltérképezni. A kutatás során papíralapú kérdőíves felmérés készült, amely Szatmárnémeti magyar lakosságára reprezentatívnek tekinthető.

A felmérés célja mélyebben megismerni Szatmárnémeti magyar lakosságának nyelvhasználatra vonatkozó attitűdjeit, valamint a közélettel kapcsolatos véleményét. A lekérdezés során információt szerettünk volna kapni az intézményvezetők munkájával való elégedettségéről, arról, hogy a lakosság miként vélekedik a város fejlődéséről, a nyelvhasználat terén pedig kíváncsiak voltunk különböző nyelvi szokásokra, valamint a románok magyarokkal szembeni magatartására, a magyarok szemszögéből vizsgálva. A feldolgozás során háttérváltozók szerint is vizsgáltuk az adatokat (nem, életkor, végzettség, foglalkozás, aktivitás, jövedelem, baráti társaság összetétele, román nyelvtudás). Hasonló kutatás készült Nagyváradon is közélet és nyelvhasználat témakörben, ezért lehetőségünk volt párhuzamot vonni az adatok között.

I. Az adatfelvétel ismérvei

- A lekérdezés időpontja: 2019. június 25. – 2019. szeptember 25.
- Célpopuláció: Szatmárnémeti 18 év feletti magyar lakossága.
- Mintanagyság: **475 fő**.
- A lekérdezés típusa: face-to-face, kérdezőbiztosok bevonásával a válaszadó lakásán, a *TT Research & Communications* kérdezőbiztos hálózatán keresztül.
- Mintavétel típusa: rétegzett, véletlenszerű mintavétel.

Tartalomjegyzék

I.	Az adatfelvétel ismérvei	1
II.	Alapadatok.....	3
III.	Közélet	4
1.	<i>Elégedettség</i>	4
2.	<i>Közéleti és közpolitikai kérdések</i>	7
3.	<i>Média</i>	12
IV.	Nyelvhasználat és nyelvi attitűdök.....	16
1.	<i>Nyelvi környezet</i>	16
2.	<i>Oktatási intézmény nyelve</i>	19
3.	<i>Nyelvhasználat különböző helyzetekben</i>	22
4.	<i>A magyar és a román nyelvvel szembeni attitűdök</i>	26
5.	<i>Gazdasági etnocentrizmus</i>	31
V.	Ábrajegyzék	38

II. Alapadatok

1. ábra: Alapadatok (%)

Nem	férfi	45
	nő	55
Életkor	18-34	24
	35-54	37
	55+	39
Végzettség	alapfok	30
	középfok	36
	felsőfok	33
	nem válaszol	1
Vallás	római katolikus	44
	református	44
	egyéb	7
	nem válaszol	5
Foglalkozás	szellemi munkás	40
	szolgáltatás	14
	fizikai munkás	36
	egyéb	7
	nem válaszol	4
Aktivitás	dolgozik	57
	nyudíjas	33
	más inaktív	10
Baráti társaság összetétele	inkább magyar	67
	fele-fele vagy román	29
	nem válaszol	4
Egy főre jutó jövedelem	minimálbér alatt	24
	932-1500	25
	1500 lej felett	26
	nem válaszol	26
Román nyelvtudás	tökéletes, anyanyelvi szinten	32
	jól beszél, érezhető akcentussal	34
	meg tudja értetni magát	24
	nehézségekkel, egyáltalán nem beszél	10

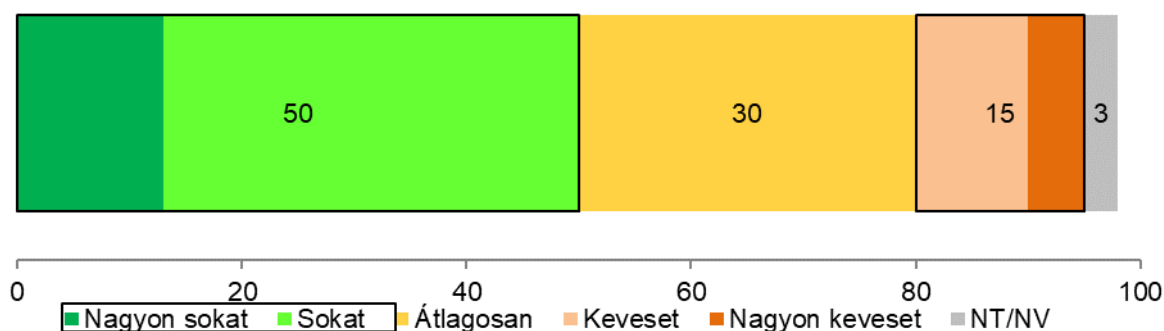
III. Közélet

E témakör keretein belül felmértük Szatmárnémeti lakosságának elégedettségét, mennyit fejlődött a város az elmúlt években a megkérdezettek szerint, mennyire modernizálódott más környező városokhoz viszonyítva, kíváncsiak voltunk más közélettel és közpolitikával kapcsolatos véleményekre, illetve rákérdeztünk a médiahasználati szokásokra is.

1. Elégedettség

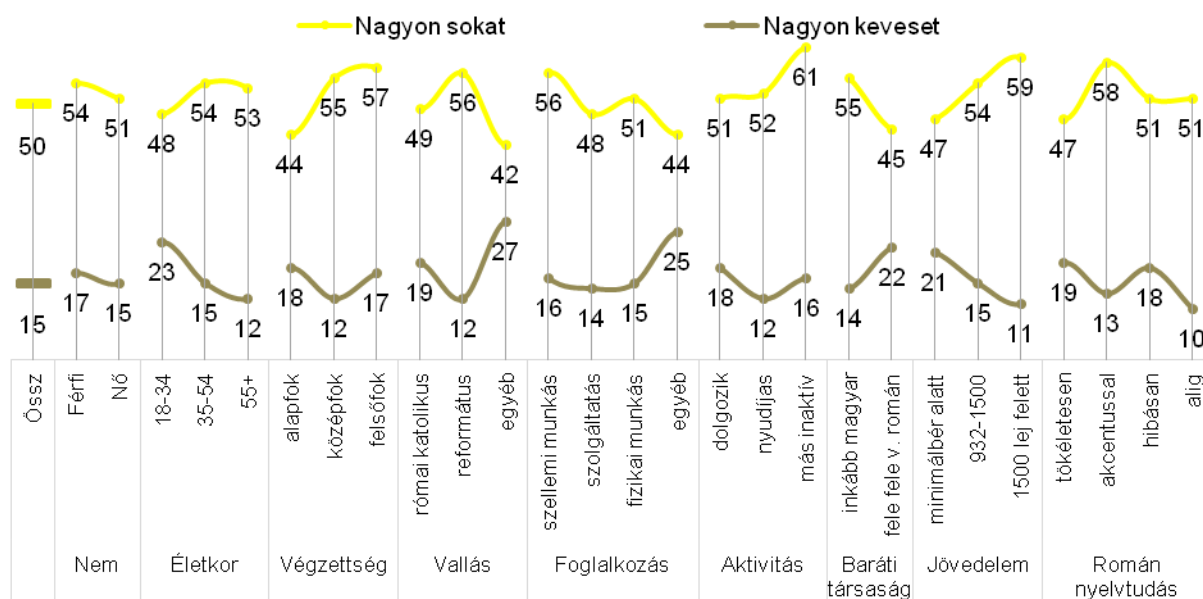
A megkérdezettek közül 50 százalék úgy vélekedik, hogy az utóbbi öt évben viszonylag sokat fejlődött a város (13 százalék szerint nagyon sokat, 37 százalék pedig úgy gondolja, hogy sokat), ezzel ellentétben 15 százalék szerint keveset/nagyon keveset modernizálódott.

2. ábra: Véleménye szerint az utóbbi öt évben mennyire fejlődött Szatmárnémeti? (%)

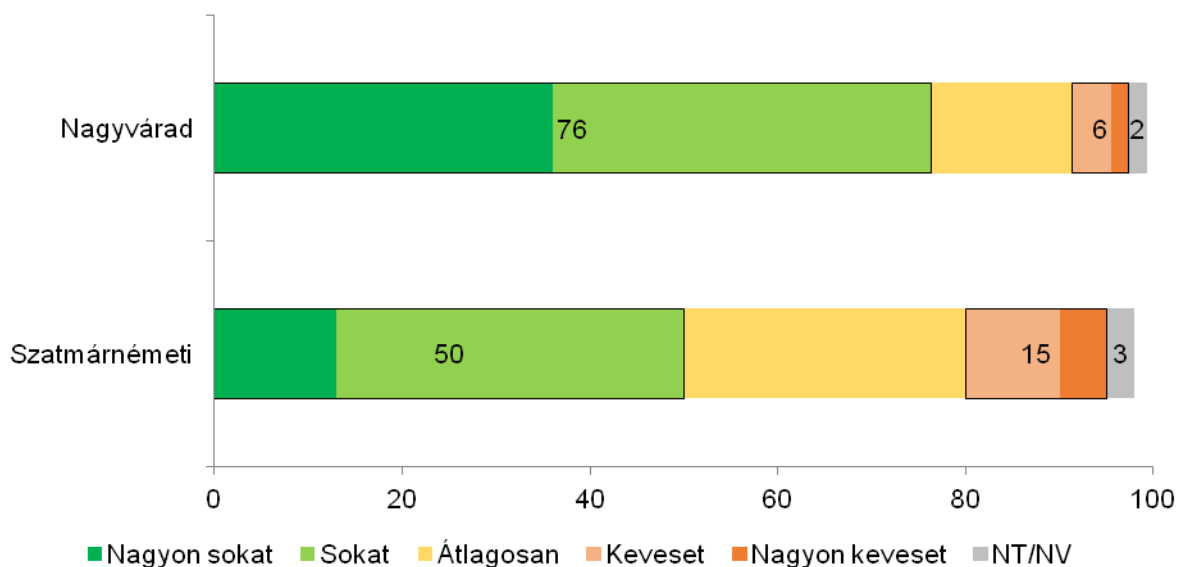
A válaszokat megvizsgáltuk háttérváltozók szerint is, amelyből kiderült, hogy korcsoportokra leosztva főleg a 35-54 évesek, valamint az 55 év felettiak voksoltak az előrehaladás mellett (18-34 évesek 48 százalék, 35-54 évesek 54 százalék, 55 év felettiak 53 százalék). A végzettséget megvizsgálva azt az eredményt kaptuk, hogy legkevesebbet az alapfokú végzettségűek (18 százalék) szerint fejlődött Szatmárnémeti, míg legtöbbet a felsőfokú végzettséggel rendelkezők szerint (57 százalék). A foglalkozást tekintve a szellemi munkát (56 százalék) végző lakosok számoltak be legmagasabb arányban fejlődésről (szolgáltatásban dolgozók 48 százalék, fizikai munkások 51 százalék).

3. ábra: Szatmárnémeti fejlődése az elmúlt öt évben háttérváltozók szerint (%)

Összehasonlítva a nagyváradi és szatmárnémeti adatokat kiderült, hogy Nagyváradon magasabb arányban vélekednek úgy, hogy városuk fejlődött az elmúlt öt évben (76 százalék), mint Szatmárnémetiben (50 százalék). Ezzel szemben Szatmárnémetiben (15 százalék) magasabb volt azok aránya, akik szerint lakóhelyük keveset vagy nagyon keveset fejlődött, mint Nagyváradon (6 százalék).

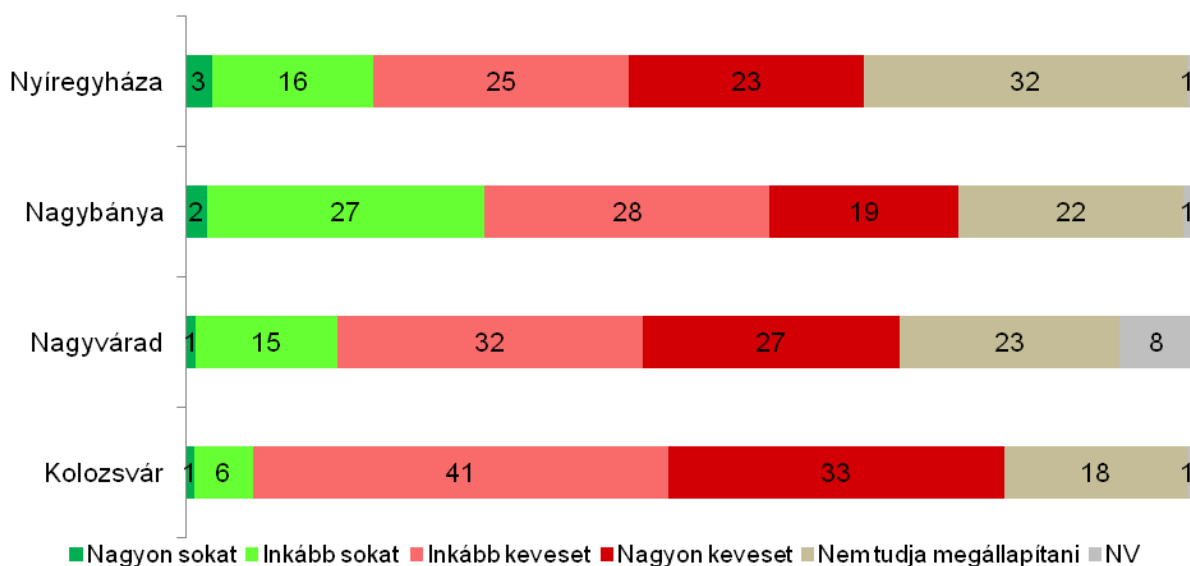
4. ábra: Szatmárnémeti és Nagyvárad fejlődése az elmúlt öt évben (%)

Más településekhez viszonyítva Szatmárnémeti fejlettségét eléggé eltérő eredményeket kaptunk. A megkérdezettek közül 19 százalék úgy vélekedett Nyíregyháza-hoz viszonyítva viszonylag sokat fejlődött Szatmárnémeti, viszont többségben vannak azok a válaszadók, akik szerint inkább kevesebbet. Összességében 29 százalék gondolja úgy, hogy Nagybányához képest sokat fejlődött, de

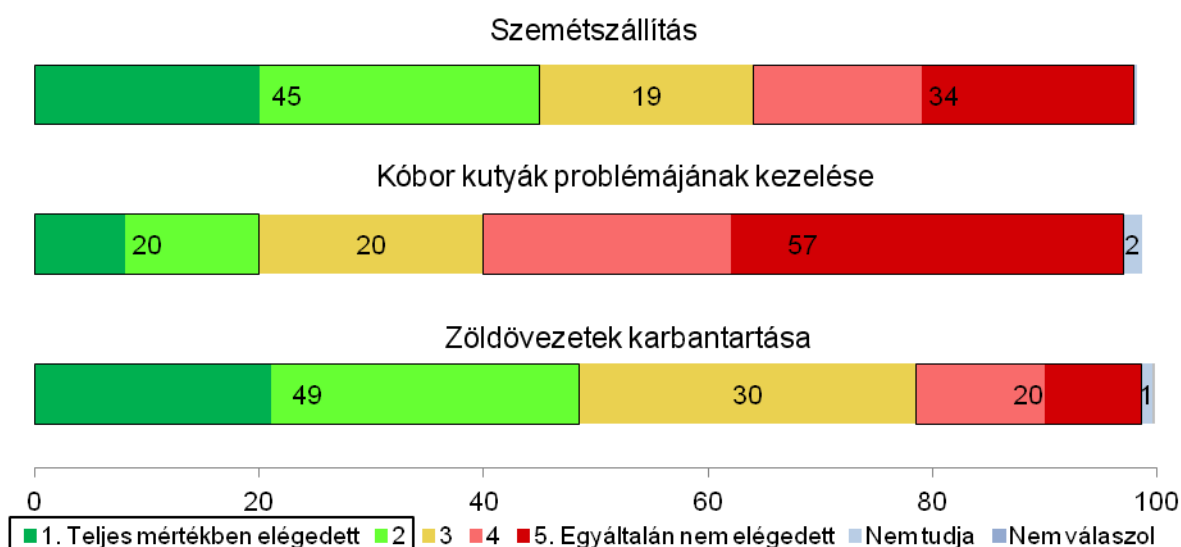
ebben a csoportban is többen vannak azok a válaszadók, akik szerint keveset haladt az innováció irányába Szatmárnémeti. Nagyváradhoz és Kolozsvárhoz képest kiemelt többségben vannak azok a személyek, akik szerint nagyon keveset fejlődött Szatmárnémeti. Mind a négy viszonyított város esetében magas azok aránya, akik nem tudják megállapítani a fejlődés mértékét, néhányan pedig nem válaszoltak a kérdésre.

5. ábra: Véleménye szerint az utóbbi öt évben mennyit fejlődött Szatmárnémeti a következő városokhoz képest? (%)

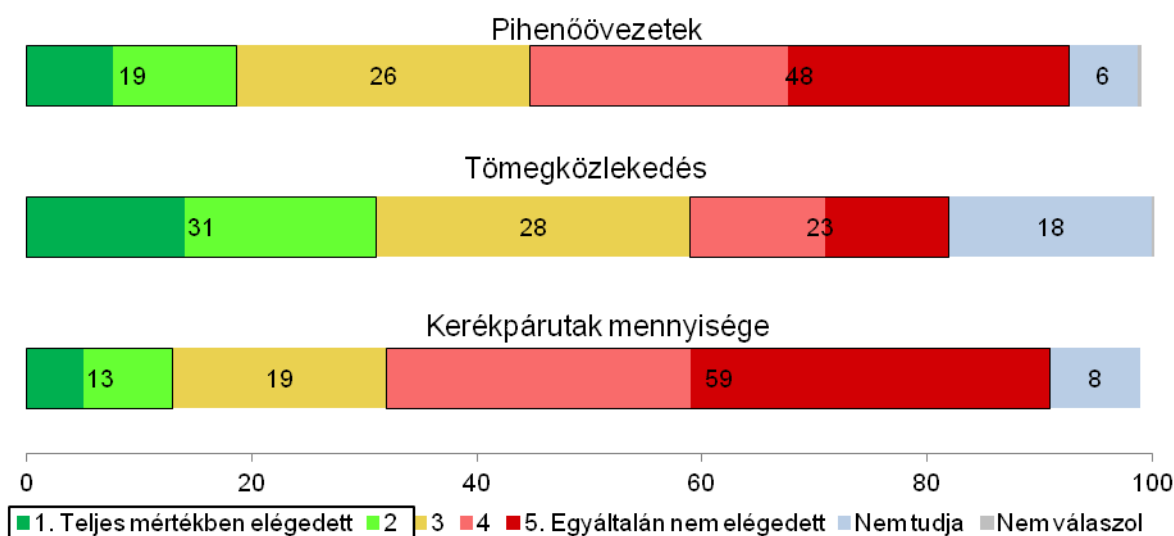

Az elégedettséget tovább vizsgálva szűkítettük a kört, és érdeklődtünk az infrastruktúra fejlettségéről. Mint kiderült, a megkérdezettek közül mintegy 57 százalék nincs megelégedve a kóbor kutyák problémájának kezelésével, viszont a személyszállítás, illetve a zöldövezetek karbantartása viszonylag problémamentesen működik. Gondot jelent a lakosok számára a kerékpárutak hiánya is, közel 60 százalék úgy vélekedett, hogy nincs elég kerékpározásra kijelölt út a városban, illetve többen érveltek amellett, hogy nem elegendő a rekreációra, szabadidő eltöltésére alkalmas pihenőövezetek mennyisége. A tömegközlekedés esetében megoszlik a vélemény, 31 százalék teljesen elégedett, 28 százalék a köztes opciót választotta, 23 százalék egyáltalán nem elégedett, valamint ebben a kategóriában a legmagasabb a bizonytalan válaszadók aránya.

6. ábra: Ön mennyire elégedett a városban a következő dolgokkal? (Skála 1-től 5-ig, %)

7. ábra: Ön mennyire elégedett a városban a következő dolgokkal? (Skála 1-től 5-ig, %)

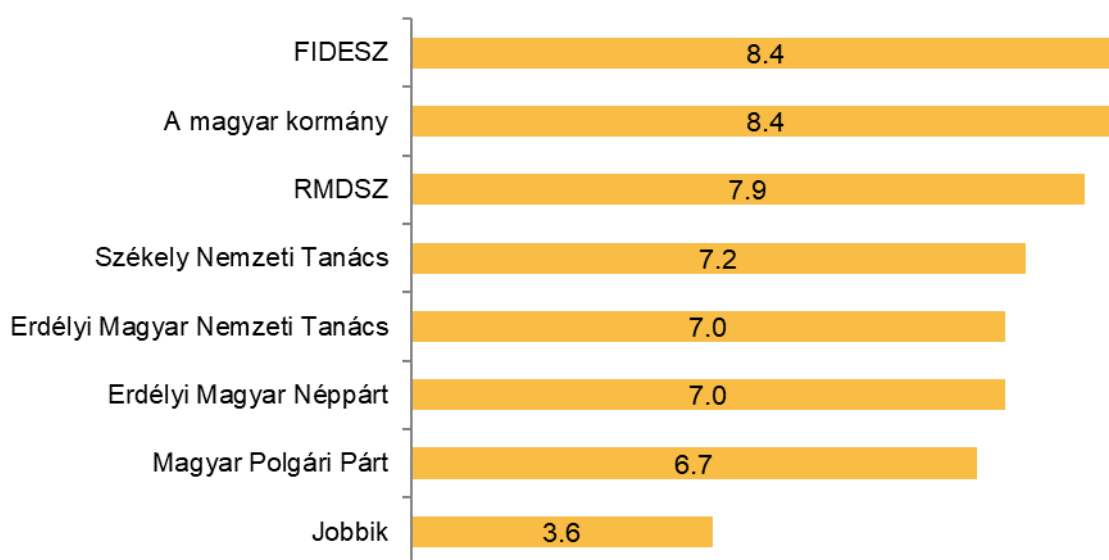

2. Közéleti és közpolitikai kérdések

Ebben a részben arra voltunk kíváncsiak, hogy a megkérdezettek mennyire elégedettek a különböző romániai és magyarországi politikai, valamint civil szervezetek tevékenységével, illetve mennyire szimpatikusak számukra a helyi és országos közéleti személyek. A kutatásból kiderült, hogy egy 1-től 10-ig terjedő skálán, ahol az 1-es azt jelenti, hogy nagyon elégedetlen, a 10-es pedig azt, hogy nagyon elégedett, a válaszadók átlagosan leginkább a FIDESZ (átlag: 8,4), a magyar kormány (átlag: 8,4), majd az RMDSZ (átlag: 7,9) tevékenységeivel elégedettek, a középmezőnyben helyezkedik el a Székely

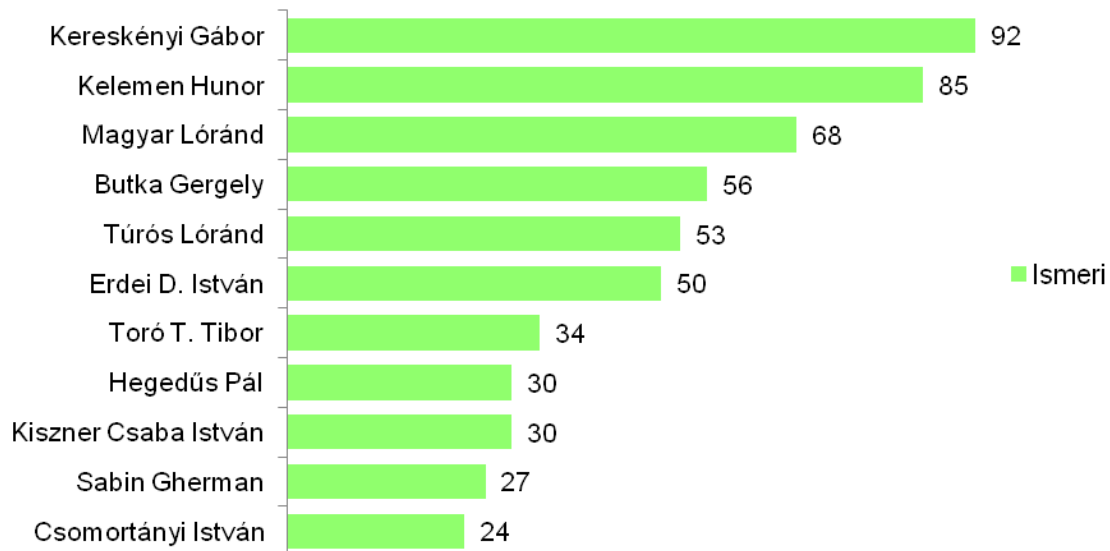
Nemzeti Tanács (átlag: 7,2), az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (átlag: 7), valamint az Erdélyi Magyar Néppárt (átlag: 7), legkisebb pontszámot pedig a Jobbik kapta (átlag: 3,6).

8. ábra: Az erdélyi magyarok érdekeit több határon inneni és túli politikai és civil szervezet is képviselni szeretné. Értékelje 1-től 10-ig, hogy mennyire elégedett ezen szervezetek tevékenységével (Skála 1-től 10-ig, átlagok)

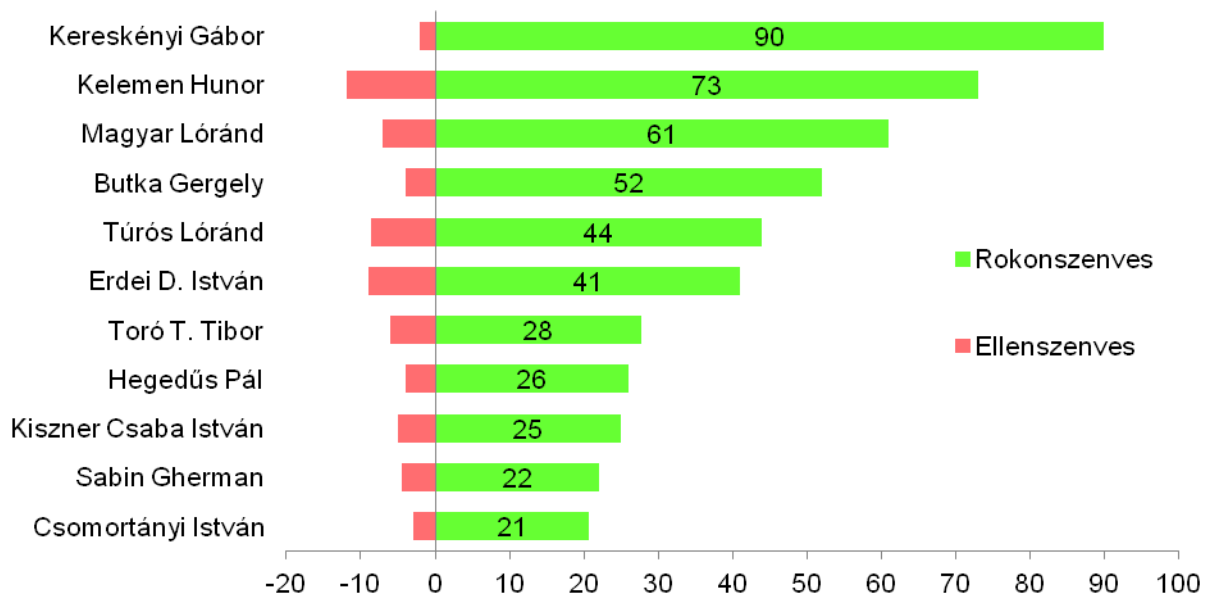

Ami a politikusok ismertségét illeti, kiderült, hogy a megkérdezettek körében Kereskényi Gábor (92 százalék) a legismertebb, őt követi Kelemen Hunor (85 százalék), Magyar Lóránd (68 százalék) és Butka Gergely (56 százalék), legkevésbé pedig Csomortányi Istvánt (24 százalék), Sabin Ghermant (27 százalék) és Kiszner Csaba Istvánt (30 százalék) ismerik (9. ábra). Azoktól a személyektől, akik ismerik a következő politikusokat, rákérdeztünk arra is, hogy mennyire szimpatikusak vagy ellenszenvesek számukra (10. ábra), és azt az eredményt kaptunk, hogy mintegy 90 százalékának rokonszenves Kereskényi Gábor, őt követi Kelemen Hunor, aki a megkérdezettek 73 százalékának szimpatikus, majd Magyar Lóránd (68 százalék).

9. ábra: Ismeri-e a következő helyi és országos közéleti személyeket? (%)

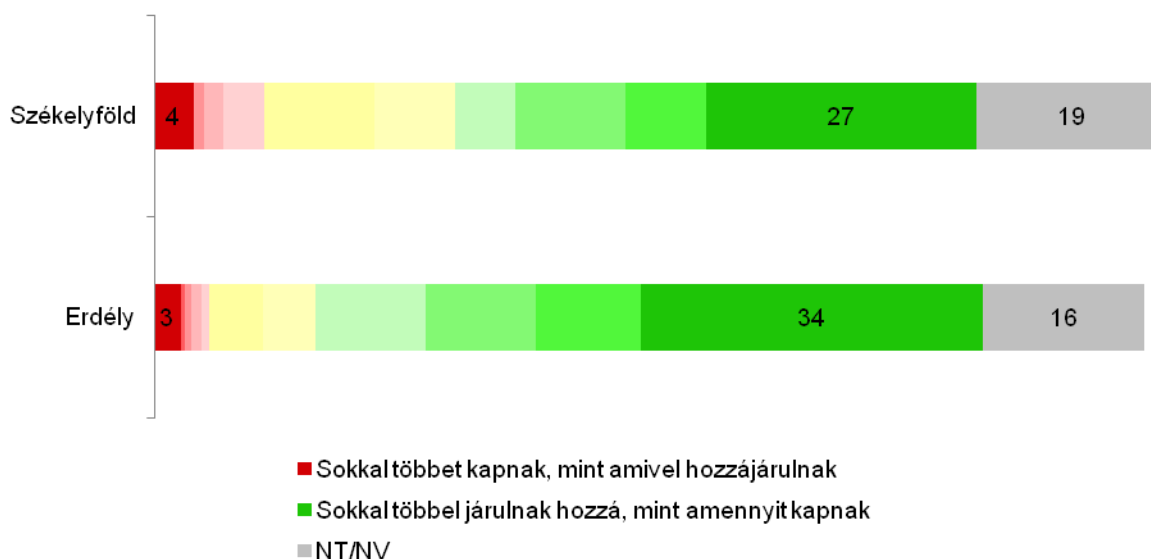
10. ábra: Mennyire szimpatikusak a következő politikusok? (%)

Az ország különböző régióiban élő személyek adót fizetnek és részesülnek szociális juttatásokból. Arra kerestük a választ, hogy a kutatásban résztvevők hogyan viszonyulnak ehhez a kérdéshez, ezért egy 0-tól 10-ig terjedő skála segítségével kérdeztük a véleményüket, amelyen a 0 azt jelenti, hogy az illető régió sokkal több juttatásban részesül, mint amennyivel hozzájárul az állami kiadásokhoz, a 10-es érték pedig ennek az ellentéte, azaz jóval többel járul hozzá a régió az állami bevételekhez, de ennek ellenére sokkal kevesebb támogatást, szociális juttatást kap. A megkérdezettek többsége úgy vélekedik, hogy az Erdélyben (34 százalék) és Székelyföldön (27 százalék) élő lakosok sokkal többel járulnak hozzá az állami kiadásokhoz, mint amennyiben részesülnek, ők választották a skála végén

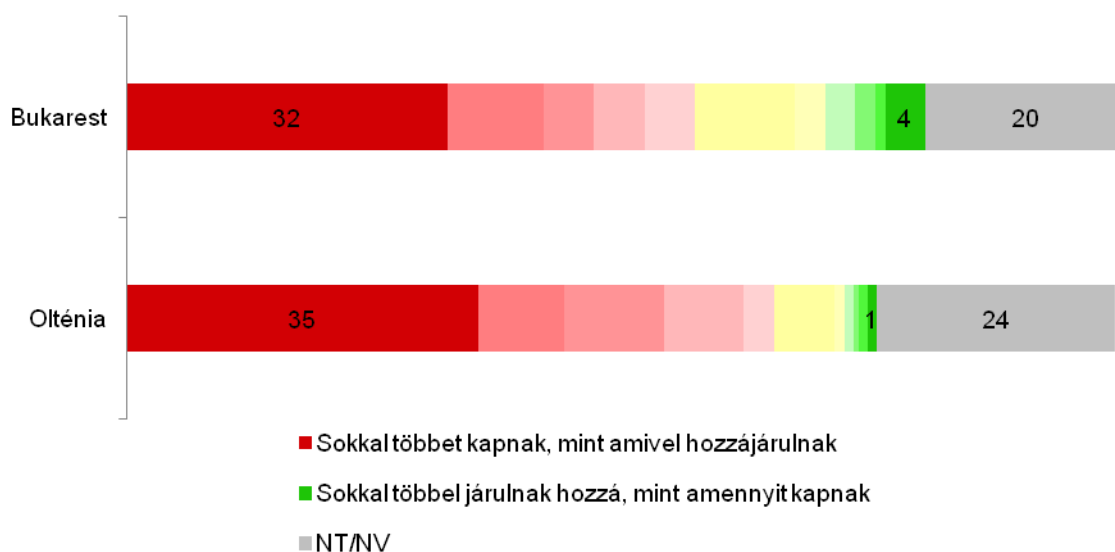
szereplő 10-es értéket, valamint mindkét régió esetében közel 20 százalék volt azon személyek aránya, akik nem tudtak hozzászólni a kérdéshez.

11. ábra: Ön szerint a következő régiók összességében többet kapnak az államtól, mint amennyivel hozzájárulnak a közös kiadásokhoz, vagy többel járulnak hozzá, mint amennyit kapnak? (Skála 0-tól 10-ig, %)

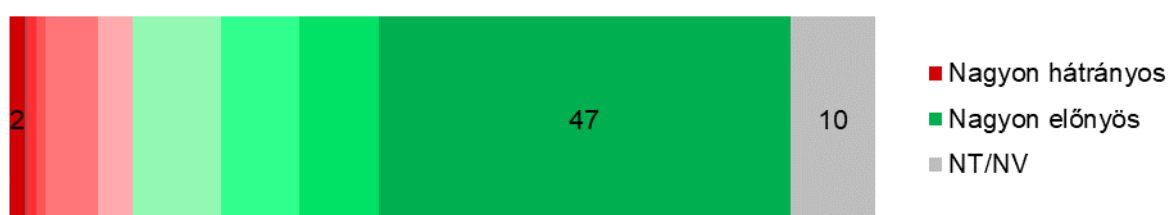
Ezzel ellentétben Olténia és Bukarest esetében másképp ítélték meg a helyzetet. Legtöbben (0-ás értéket jelöltek meg: Bukarest 32 százalék, Olténia 35 százalék) amellet érveltek, hogy e térségek, sokkal több juttatásban részesülnek, mint amennyivel hozzájárulnak az együttes kiadásokhoz, ezzel ellentétben alacsony azon személyek aránya, akik szerint jóval többel járulnak az államkasszához az említett régiók, de ennek ellenére keveset kapnak (10-es értéket jelöltek meg: Bukarest 4 százalék, Olténia 1 százalék), továbbá viszonylag magas azon személyek aránya, akik nem tudtak érdemben hozzászólni a témához (20-24 százalék).

12. ábra: Ön szerint a következő régiók összességében többet kapnak az államtól, mint amennyivel hozzájárulnak a közös kiadásokhoz, vagy többel járulnak hozzá, mint amennyit kapnak? (Skála 0-tól 10-ig, %)

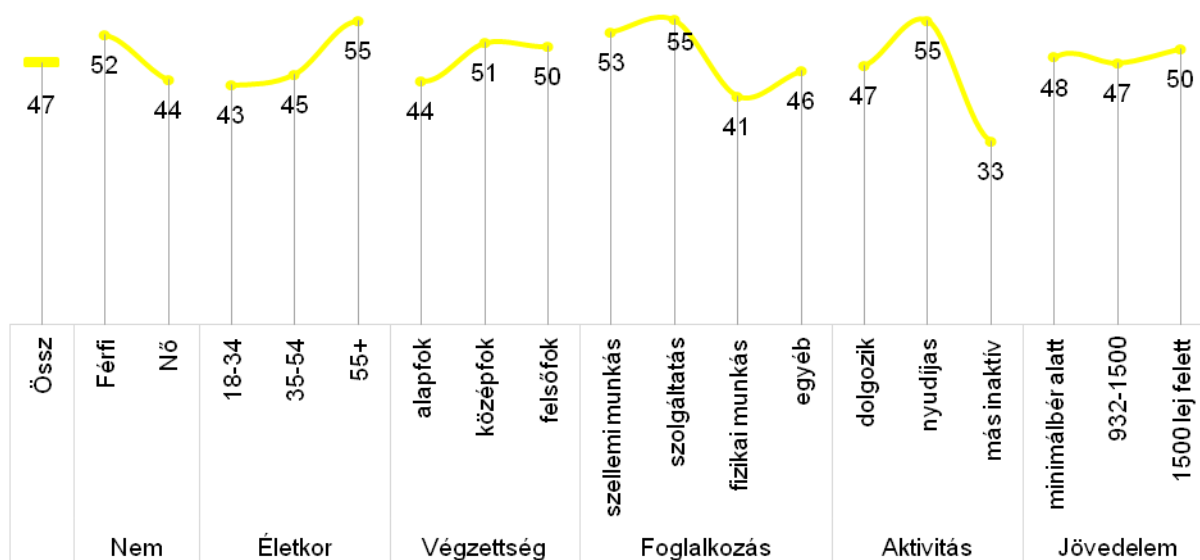
Továbbá a felmérés kitért arra, hogy a szatmárnémeti magyar lakosok miként vélekednek a decentralizációról mint a központosítás csökkentéséről, és arról a folyamatról, amely által a helyi közigazgatás több jogkört és pénzt kapna. A válaszadók 47 százaléka szerint nagyon előnyös lenne, csupán két százalék érvelt amellett, hogy egyáltalán nem volna előnyös a decentralizáció (14. ábra).

13. ábra: Ön szerint a decentralizáció inkább hátrányos, vagy inkább előnyös lenne? (Skála 1-től 10-ig, %)

Háttérváltozók szerint vizsgálva a kérdést azt az eredményt kaptuk, hogy a férfiak (52 százalék) magasabb arányban támogatnák ezt a folyamatot, mint a nők (44 százalék), az életkort tekintve az 55 év felettiak (55 százalék, 18-34 évesek körében 43 százalék, 35-54 évesek között 45 százalék), mi több, a nyugdíjasok (55 százalék) tartják inkább előnyösnek a decentralizációt. Ami a foglalkozást illeti, a szellemi munkások (53 százalék), valamint a szolgáltatásban (55 százalék) tevékenykedők érveltek inkább a központosítás csökkentése mellett (15. ábra).

14. ábra: A decentralizációt teljes mértékben támogatók háttérváltozók szerint (%)

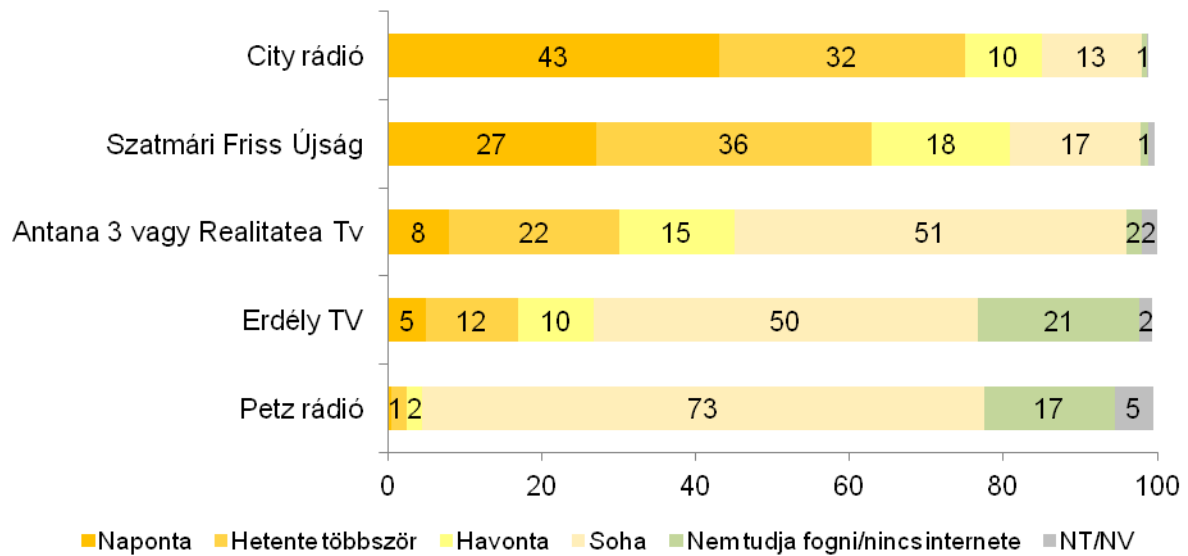

Összességképp a decentralizáció kérdéskörét megvizsgálva a megkérdezettek amellet érveltek, hogy a központosítás csökkentése egyaránt javítana az egészségügyi ellátás minőségén, az ügyintézés hatékonyságán, a települések fejlettségén, az oktatás színvonalán, illetve a korrupció elleni harc eredményességén, leginkább pedig az etnikumok közötti kapcsolat mozdulna el pozitív irányba.

3. Média

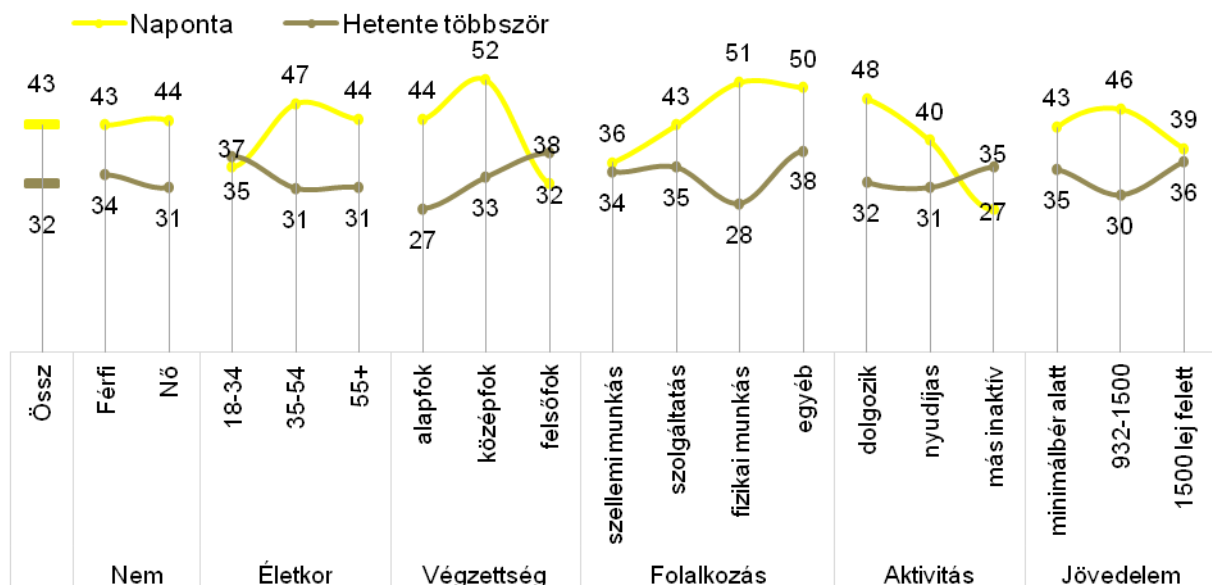
A kutatás további részében arra is kíváncsiak voltunk, hogy a lakosság mely felületeket használja leggyakrabban információszerzésre és hírek követésére. Két csoportot hoztunk létre: egyikbe tartoznak a különböző rádió- és tévéadók, valamint az újságok, a másik kategóriába pedig a weboldalat soroltuk. A kutatásból kiderült, hogy legtöbben a City rádióból (43 százalék naponta hallgatja) informálódnak, ezt követi a Szatmári Friss Újság (27 százalék naponta hallgatja), legritkábban pedig a Petz rádiót (73 százalék soha nem hallgatja, további 17 százalék nem fogja) hallgatják. A Petz rádió és az Erdély TV esetében viszonylag magas volt azon személyek aránya, akik nem fogják az említett adókat (17-21 százalék).

15. ábra: Milyen gyakran nézi, olvassa vagy hallgatja a következő médiatermékek hírekkel kapcsolatos anyagait? (%)

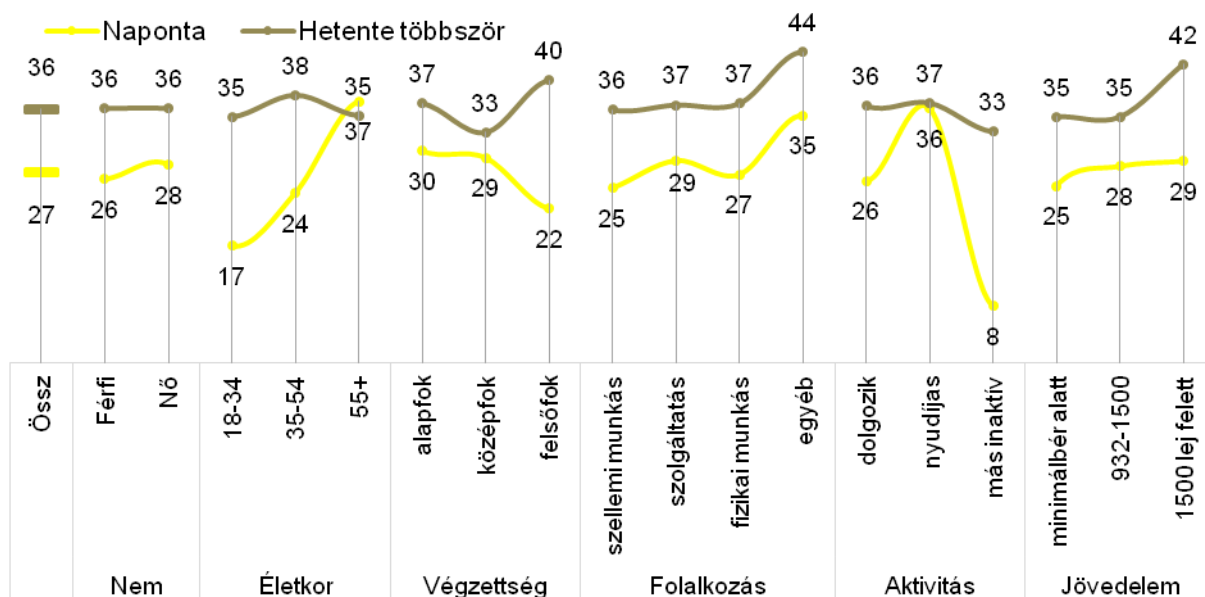
Háttérváltozók szerint megvizsgálva, azt az eredményt kaptuk, hogy a City rádiót inkább a 35-54 évesek és 55 év felettek (47, valamint 44 százalék) hallgatják naponta (18-34 évesek 35 százalék), magas népszerűségnek örül a középfokú végzettségűek (52 százalék) körében, a foglalkozást tekintve inkább a fizikai munkások (51 százalék, szellemi munkával foglalkozók 36 százalék, szolgáltatások 43 százalék), valamint a nyugdíjasok (50 százalék) érdeklődnek e rádió hírei iránt. Hetente többször tájékozódnak a City rádió híreiből a 18-34 év közöttiek (37 százalék), a felsőfokú végzettségűek (38 százalék), ezen felül magas az arány a szolgáltatások (35 százalék) és egyéb munkakörben (38 százalék) tevékenykedők között.

16. ábra: City rádió (háttérváltozók szerint, %)

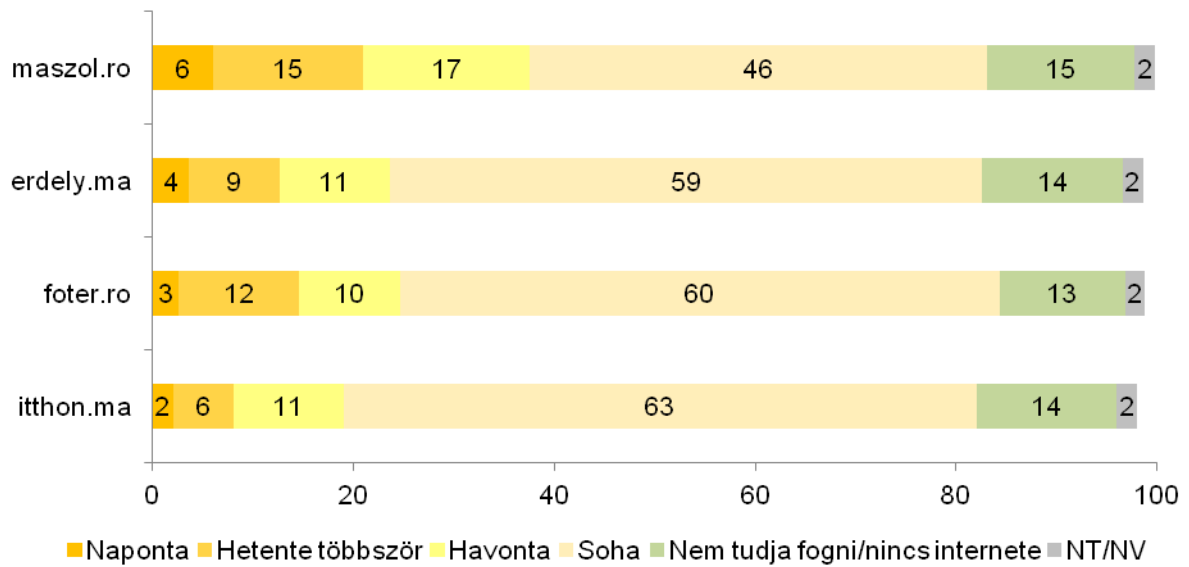
A Szatmári Friss Újságot napi rendszerességgel olvassák az 55 év felettek (35 százalék, 18-34 évesek 17 százalék, 35-54 évesek 24 százalék), azon személyek, akik szolgáltatás (29 százalék) vagy egyéb munkakörben (35 százalék) dolgoznak, illetve a nyugdíjasok (36 százalék, dolgozók 26 százalék, más inaktív 8 százalék). Hetente többször veszik kezükbe a 35-54 év közöttiek (38 százalék, 18-34 évesek 35 százalék, 55+ évesek 37 százalék), továbbá azok, akik felsőfokú végzettséggel rendelkeznek (40 százalék).

17. ábra: Szatmári Friss Újság (háttérváltozók szerint, %)

A különböző internetes hírportálok népszerűségét vizsgálva azt látjuk, hogy a megkérdezettek csupán 6 százaléka olvassa napi szinten a maszol.ro anyagait, ezt követi az erdely.ma (4 százalék) és foter.ro (3 százalék), legkevesebben pedig az itthon.ma-t böngészik (2 százalék). Mint látható a 19. ábrán, a honlapok esetében magas azon személyek aránya, akik soha nem kattintanak rá ezekre az oldalakra (46-63 százalék között), illetve 10 százalék fölött van azok hányada, akik azért nem követik ezeket a portálokat, mert nincs internethozzáférésük. Az általános tendencia, hogy a kutatásban résztvevők inkább hetente többször vagy havi rendszerességgel keresnek rá ezekre az internetes oldalakra, mintsem naponta.

18. ábra: Milyen gyakran nézi, olvassa vagy hallgatja a következő médiatermékek hírekkel kapcsolatos anyagait? (%)

IV. Nyelvhasználat és nyelvi attitűdök

Ami a nyelvhasználatot illeti, kíváncsiak voltunk, hogy a megkérdezettek milyen nyelvi környezetben mozognak, milyen nyelven végezték tanulmányaikat, milyen nyelven beszélnek különböző helyzetekben, melyek a meghatározó viselkedésmódok a román és a magyar nyelvvel szemben, illetve van-e gazdasági etnocentrizmus a szatmári magyarok körében.

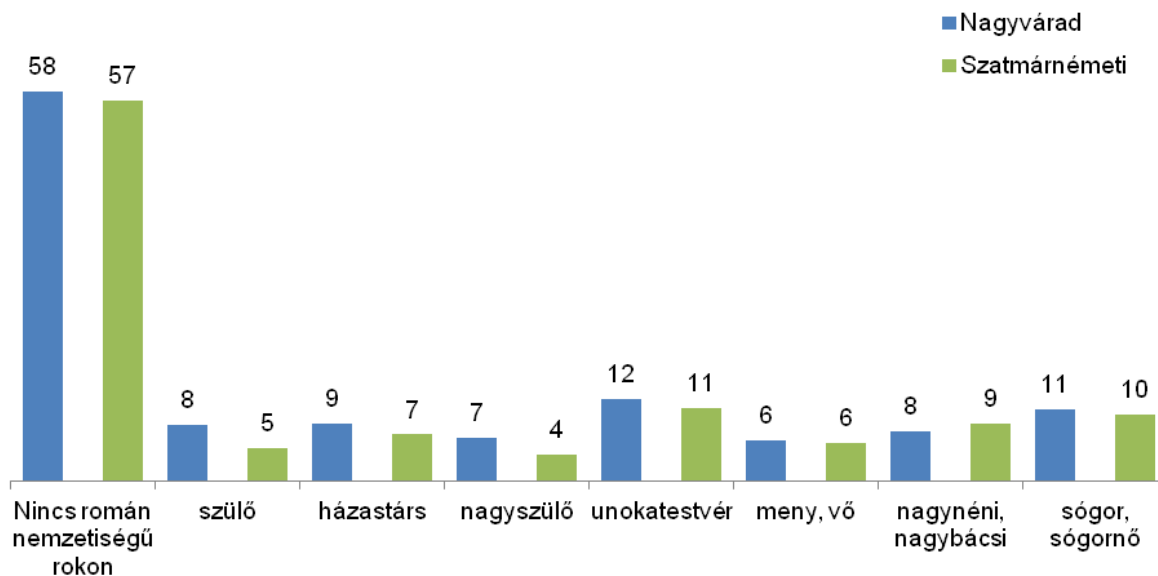
1. Nyelvi környezet

A nyelvi környezet témakörben arra kérdeztünk rá, hogy a kutatásban résztvevők tágabb családjában van-e román nemzetiségű rokon (majd összehasonlítottuk a szatmárnémeti és a nagyvárad adatokat), illetve milyen a baráti kör összetétele.

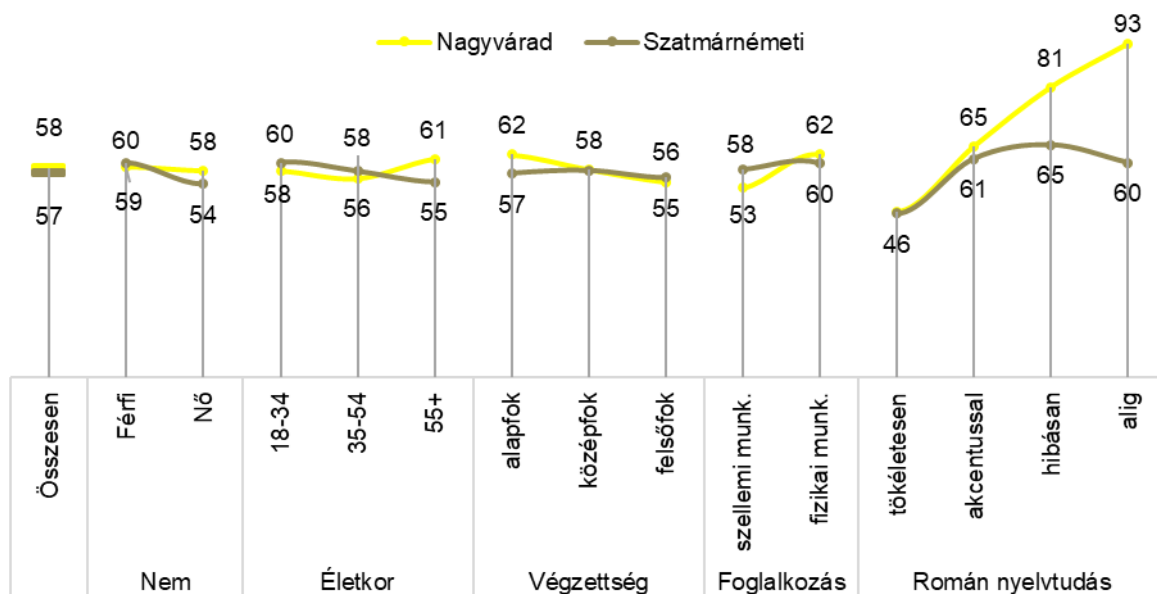
A kutatásból kiderült, hogy Szatmárnémetiben a megkérdezettek 57 százalékának, Nagyvárad esetében pedig 58 százalékának nincs román nemzetiségű rokona. Viszonylag hasonló adatokat kaptunk mindkét lekérdezés során, az arányok valamelyest változnak a szülők, a házastárs és a nagyszülők esetében. Míg a szatmári megkérdezettek csupán 5 százalékának román valamelyik szülője, addig a nagyváradai lekérdezés során azt az eredményt kaptunk, hogy 8 százalékuk van román nemzetiségű felmenője. Ami a házastársat illeti, a szatmárnémeti válaszadók 7 százalékának, a nagyváradai megkérdezettek 9 százalékának román a férje/felesége. A nagyszülők esetében ugyancsak magasabb az arány Nagyváradon (7 százalék), a szatmári kitöltők mindössze 4 százalékának román nemzetiségű valamelyik nagyszülője (20. ábra).

Az adatokat összehasonlítottuk háttérváltozók szerint is, és megvizsgáltuk, hogy mely csoportok azok, akik egyáltalán nem rendelkeznek román nemzetiségű rokonnal. Nem függvényében elmondható, hogy Nagyváradon a megkérdezett nők és férfiak esetében szinte azonos volt azok aránya, akiknek nincs román nemzetiségű rokona (58-59 százalék), Szatmárnémetiben viszont ez az arány magasabbnak bizonyult a férfiak körében (60 százalék, nők 54 százalék). Ha az életkor szerint vizsgáljuk a kérdést, kiderül, hogy a szatmáriak körében a fiatalabbak, 18-34 évesek rendelkeznek valamelyest kevesebb román családtaggal, míg a nagyváradiak esetében az 55 év felettiek. A román nyelvtudás függvényében vizsgálva az adatokat kiderült, legkevesebb román családtagja azoknak a nagyváradai megkérdezetteknek van, akik nehézségekkel, vagy egyáltalán nem beszélnek románul, Szatmárnémeti esetében pedig azt az eredményt kaptuk, hogy azok, akik valamelyest meg tudják értetni magukat románul (hibásan, alig beszélnek a román nyelvet), rendelkeznek kevesebb román rokonnal (21. ábra).

19. ábra: Van-e valaki a tágabb családjában, aki román nemzetiségű? (Szatmárnémeti és Nagyvárad összehasonlítása, %)

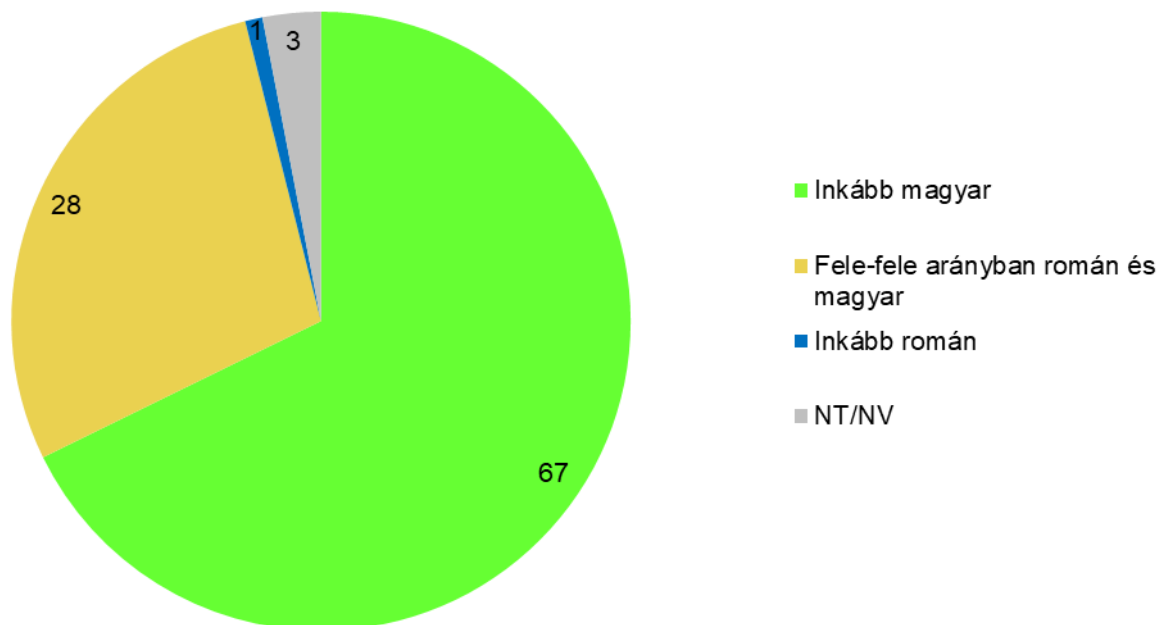

20. ábra: A szatmárnémeti és nagyváradai megkérdezettek, akik nem rendelkeznek román felmenővel (háttérváltozók szerint, %)

A baráti társaság összetételével kapcsolatosan, a 22. ábra jól mutatja, hogy a szatmárnémeti magyarok 67 százaléka inkább magyarokkal barátkozik, 28 százaléknak fele-fele arányban jár román és magyar társaságba, a megkérdezettek csupán 1 százaléka érvelt amellelt, hogy inkább románokkal barátkozik, illetve 3 százalék nem tudott vagy nem szeretett volna válaszolni a kérdésre.

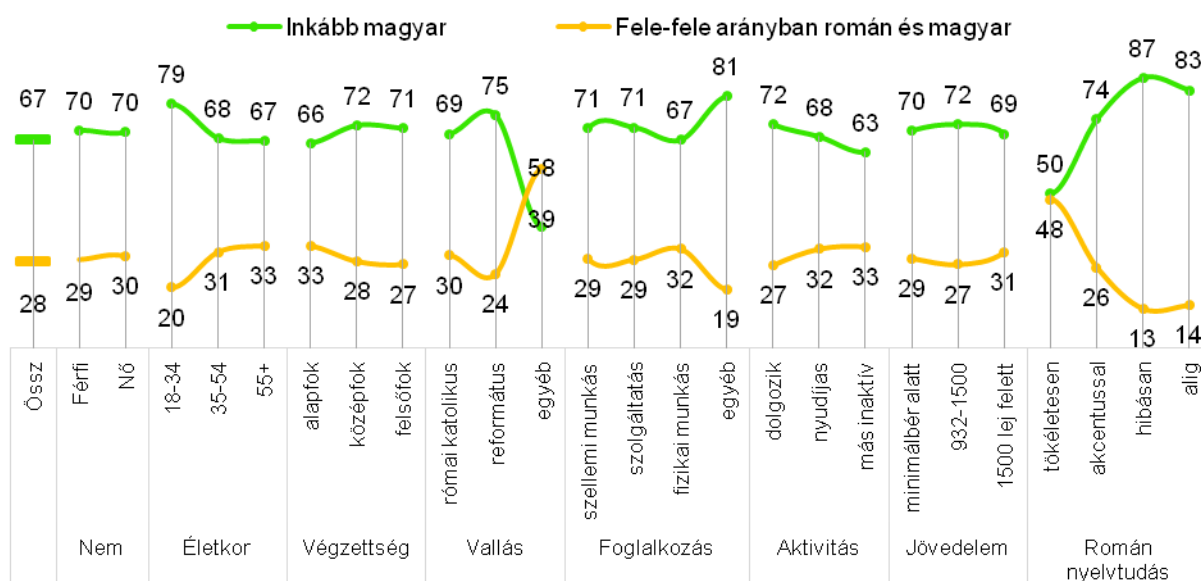
21. ábra: Milyen nemzetiségűnek mondható baráti társasága? (%)

Háttérváltozók szerint vizsgálva a kérdést kiderült, hogy a megkérdezett férfiak és nők azonos arányban barátkoznak magyarokkal (70 százalék), életkor szerint azonban jelentős különbségekkel találkozunk: a fiatal, 18-34 évesek (79 százalék) körében több, mint 10 százalékkal magasabb azok aránya, akik inkább magyarokkal teremtenek baráti kapcsolatot, mint más kategóriában (35-54 évesek 68 százalék, 55 év felettiak 67 százalék). A végzettséget és foglalkozást tekintve elmondható, hogy a középfokú (72 százalék) és a felsőfokú (71 százalék) tanulmányokkal rendelkezők barátkoznak leginkább magyarokkal, továbbá észrevehető, hogy azon személyekre jellemző ez, akik hibásan vagy alig beszélnek (83-87 százalék) a román nyelvet.

Ugyanakkor elmondható, hogy a román nyelvet jól ismerők esetében a legmagasabb azok aránya, akik fele-fele arányban barátkoznak románokkal és magyarokkal (48 százalék, akcentussal beszélők 26 százalék, hibásan vagy alig beszélők 13-14 százalék).

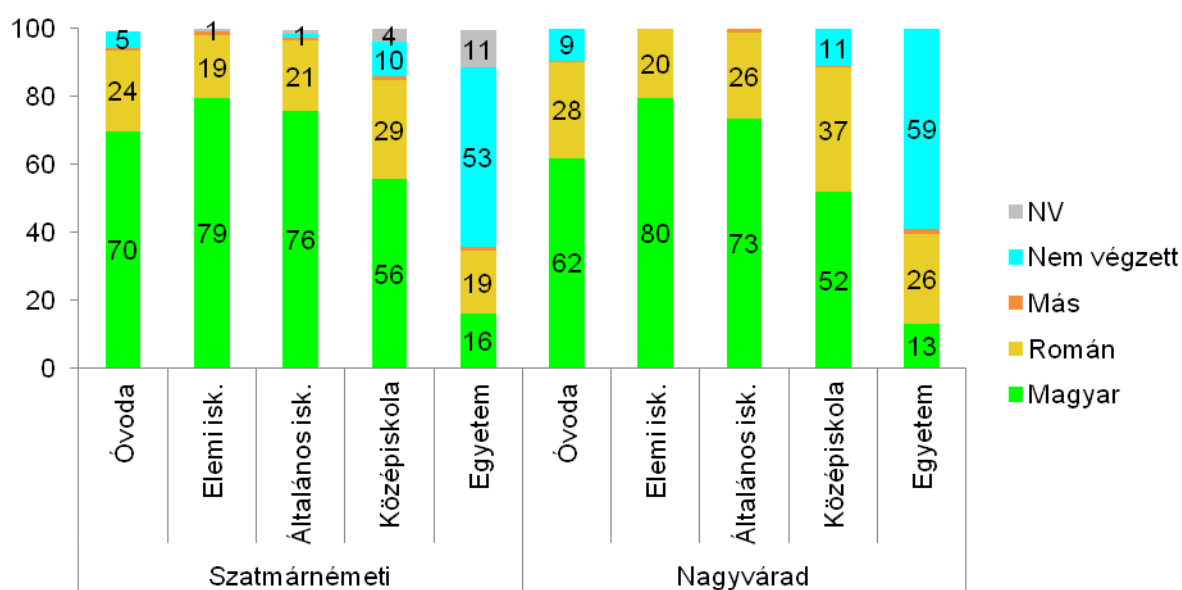
22. ábra: Milyen nemzetiségűnek mondható baráti társasága? (háttérváltozók szerint, %)

2. Oktatási intézmény nyelve

Annak érdekében, hogy átfogóbb képet kapjunk az oktatás nyelvéről, rákérdeztünk, milyen nyelven végezték az óvodát, az elemi, az általános- és a középiskolát, illetve az egyetemet, majd összehasonlítottuk a szatmárnémeti és nagyváradi adatokat. Az összehasonlításból kiderült, hogy az elemi iskola kivételével (ahol szinte azonosak az arányok), minden oktatási szinten a szatmári lakosok valamivel magasabb arányban jártak magyar nyelvű osztályokba.

23. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? (háttérváltozók szerint, %)

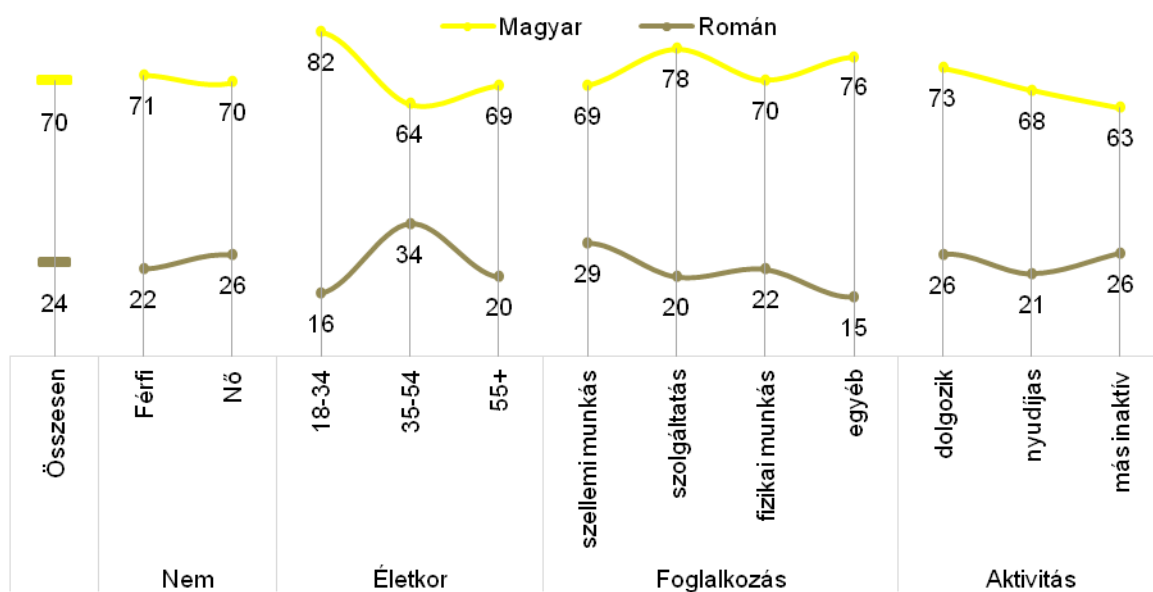

A 24. ábra alapján elmondható, hogy a szatmárnémeti megkérdezettek közül 70 százalék magyar nyelvű, míg 24 százalék román óvodába járt, szemben a nagyváradi magyarokkal, ahol csak 62 százalékot ért el a magyar óvodába járók aránya. Az iskolai szintek esetében úgy Szatmárnémetiben, mint Nagyváradon a válaszadók legnagyobb arányban az elemi iskolát végezték magyar nyelven. A kutatásba bevont szatmárnémeti lakosok 36 százaléka végzett egyetemet, 16 százalék magyarul, 19 százalék románul, míg 1 százalék valamilyen más nyelven. Összehasonlítva az adatokat, láthatjuk, hogy Nagyváradon 5 százalékkal többen végeztek egyetemet: 13 százalék magyarul, 26 százalék románul, valamint 1 százalék más nyelven.

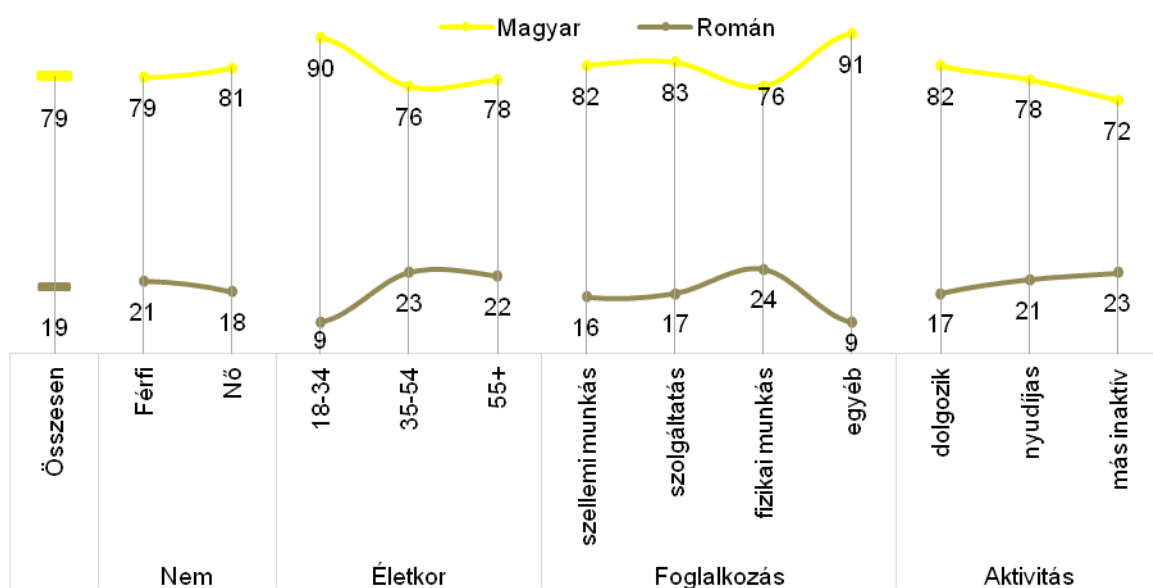
Összességében a szatmárnémeti kutatásban résztvevők többsége magyarul végezte az óvodát (70 százalék), az elemi (79 százalék), az általános (76 százalék) és középiskolát (56 százalék). Kizárólag az egyetemi tanulmányaikat végeztél valamelyest többen román nyelven, mint magyarul (románul 19 százalék, magyarul 16 százalék).

Háttérváltozók szerint vizsgálva a kérdést a 25. ábrán látható, hogy a 35-54 éveseknél magasabb az óvodában magyar csoportba járók aránya, mint más kategóriáknál. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy a 18-34 évesek körében kimagaslik az iskolát magyar nyelven végzők aránya, és úgy az elemi, mint az általános és középiskola esetében is 10 százaléknál alacsonyabb a román nyelven tanulók hányada.

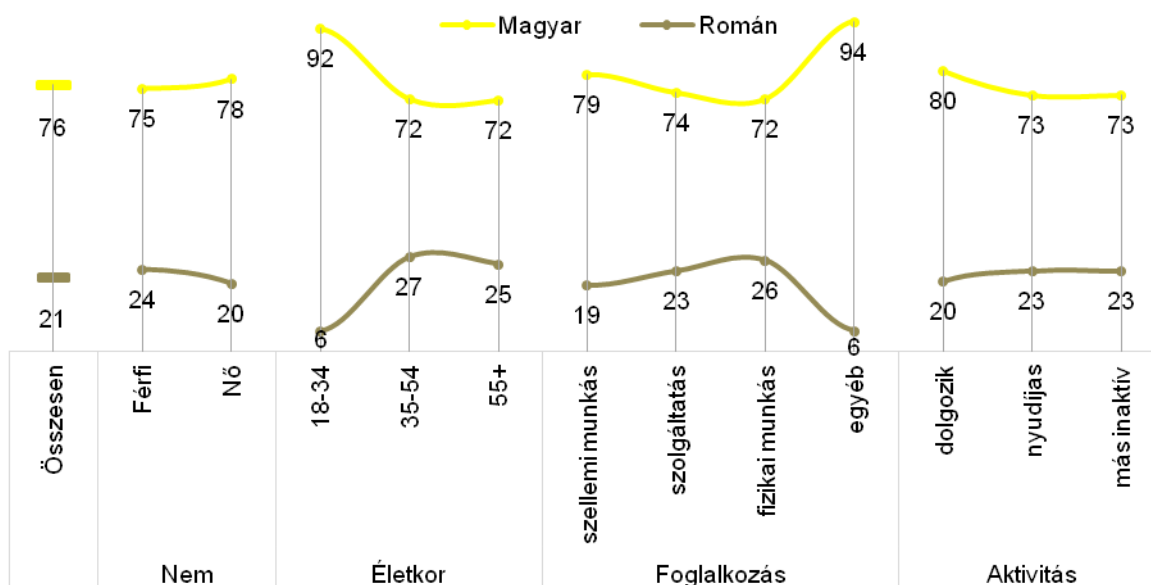
24. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Óvoda, háttérváltozók szerint (%)

25. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Elemi iskola, háttérváltozók szerint (%)

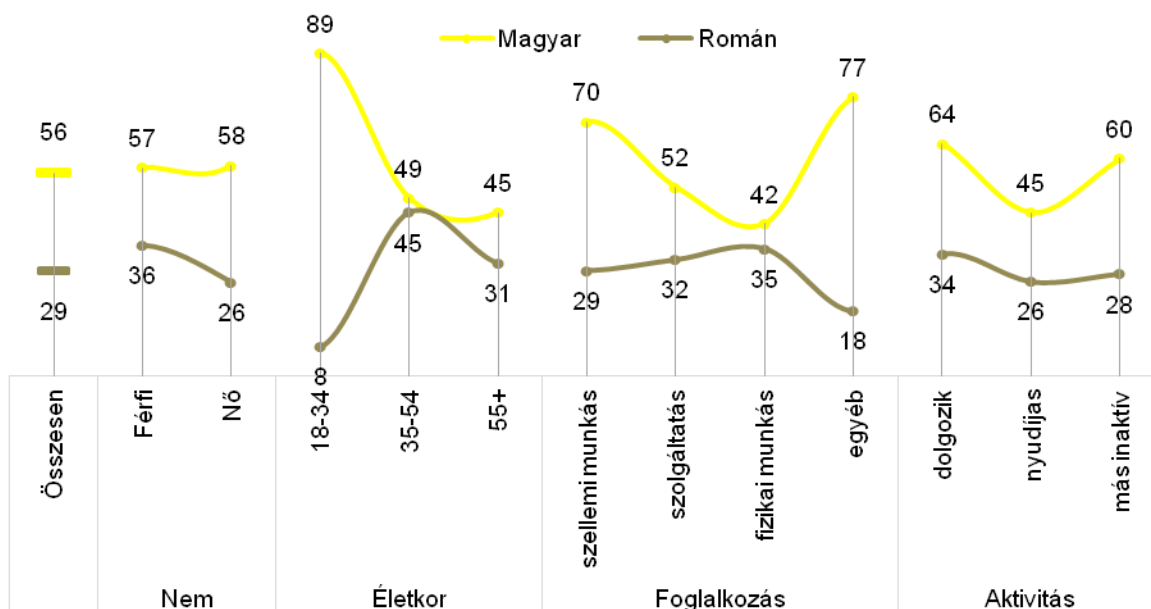

26. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Általános iskola, háttérváltozók szerint (%)

A 28. ábrán látható, hogy a 35-54 évesek (45 százalék), valamint az 55 év felettek (31 százalék) körében megugrik azon személyek aránya, akik románul végezték a középiskolát. A fizikai munkások és a szolgáltatásban dolgozók körében azért emelkedik meg a román nyelvű középiskolát végzettek aránya, mert Szatmárnémetiben a szakiskolák többségében román nyelvű oktatás folyik (28. ábra).

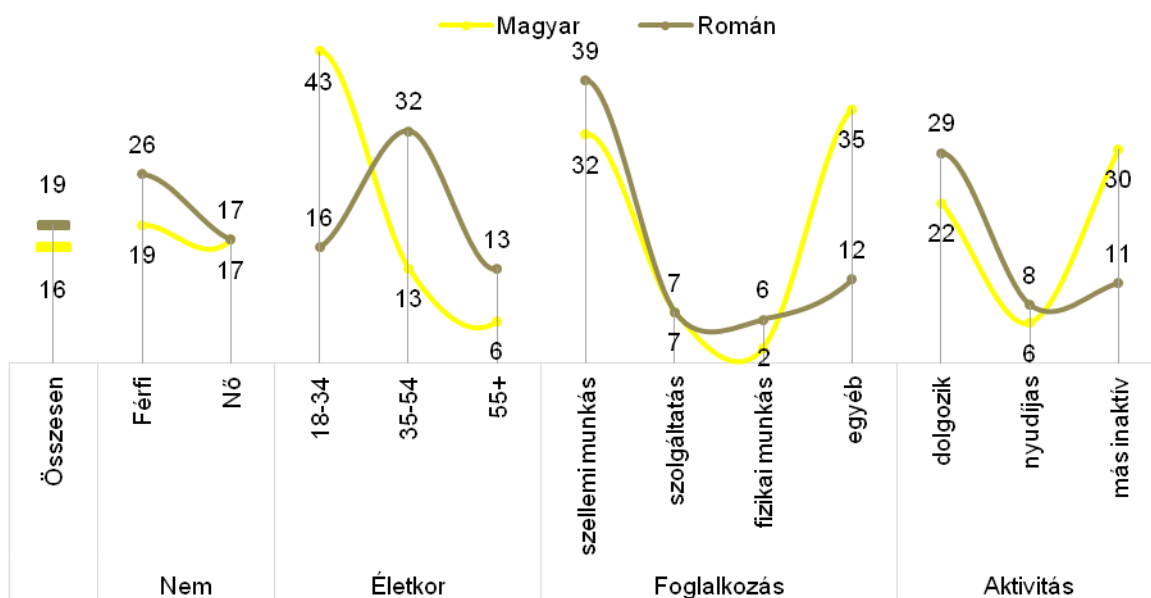
27. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Középiskola, háttérváltozók szerint (%)

Összességében a megkérdezettek 19 százaléka románul végezte egyetemi tanulmányait, 16 százalék pedig magyar nyelven. A nem szerinti eloszlást vizsgálva kimutatható, hogy többségben vannak azok a férfiak, aki román szakra jártak (26 százalék tanult egyetemen románul, 19 százalék pedig magyarul), szemben a nőkkel, ahol azonos az egyetemen magyar és román nyelven tanulók aránya (17 százalék). Korcsoportokra lebontva elmondható, hogy ebben az esetben is a 18-34 évesekre a

leginkább jellemző a tanulmányok magyar nyelven való végzése (43 százalék magyarul, 16 százalék románul tanult), szemben a 35-54, illetve 55 év felettiekkel, ahol magasabb arányban részesültek román nyelvű felsőoktatásban, mint magyarban.

28. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Egyetem, háttérváltozók szerint (%)

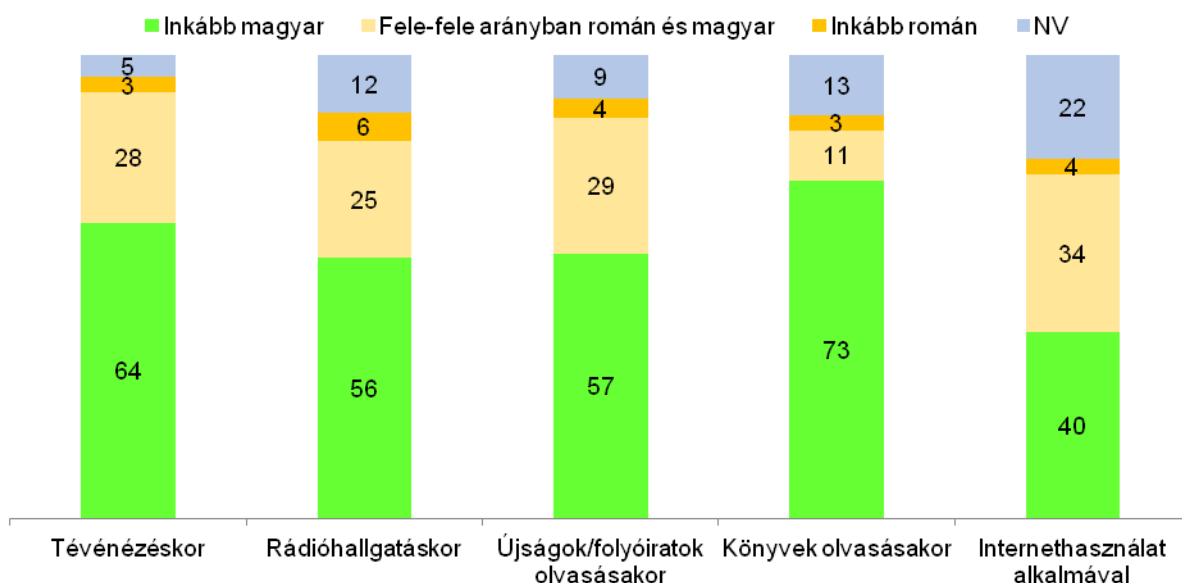

3. Nyelvhasználat különböző helyzetekben

A nyelvhasználat kapcsán arra kérdeztünk rá, hogy a kutatásban résztvevők milyen nyelvet használnak különböző situációkban, valamint előnyt vagy hátrányt jelentett az életútjuk során a magyar nyelv ismerete.

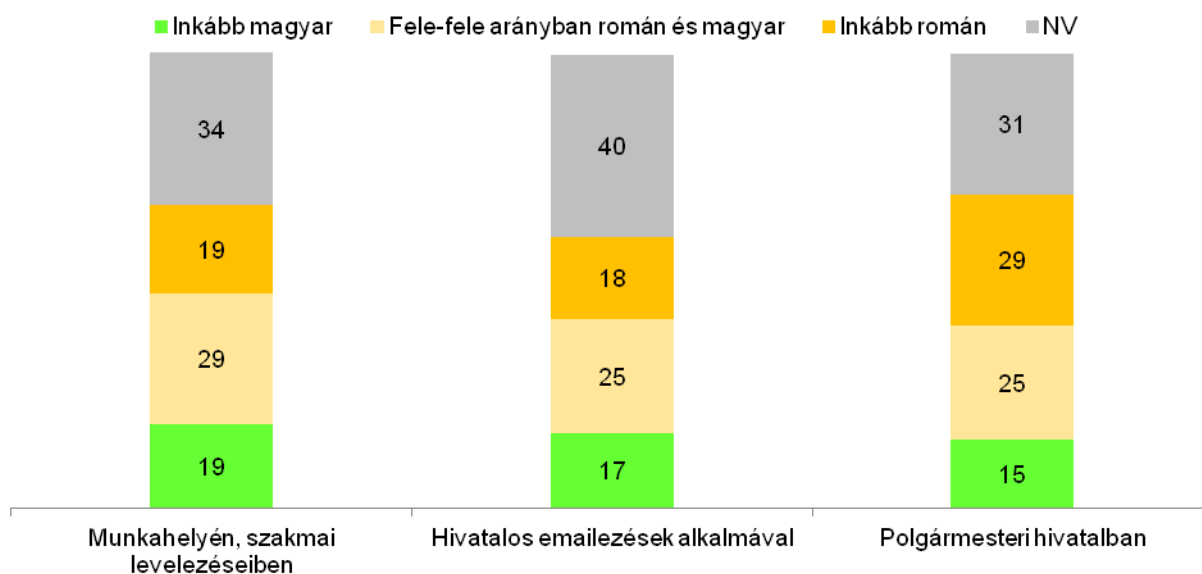
A kutatás során kiderült, hogy a szatmárnémeti lakosok inkább magyar televíziós műsorokat (64 százalék) illetve rádióadókat (56 százalék) preferálnak, valamint magas azon válaszadók aránya is, akik magyar újságot, folyóiratot (57 százalék), könyvet (73 százalék) olvasnak. Az internethasználatról elmondható, hogy a megkérdezettek 40 százaléka magyarul böngész a világhálón, 34 százalék fele-fele arányban, csupán 4 százalék kimondottan románul.

29. ábra: Milyen nyelven olvas, vagy milyen nyelvet használ a következő helyzetekben? (%)

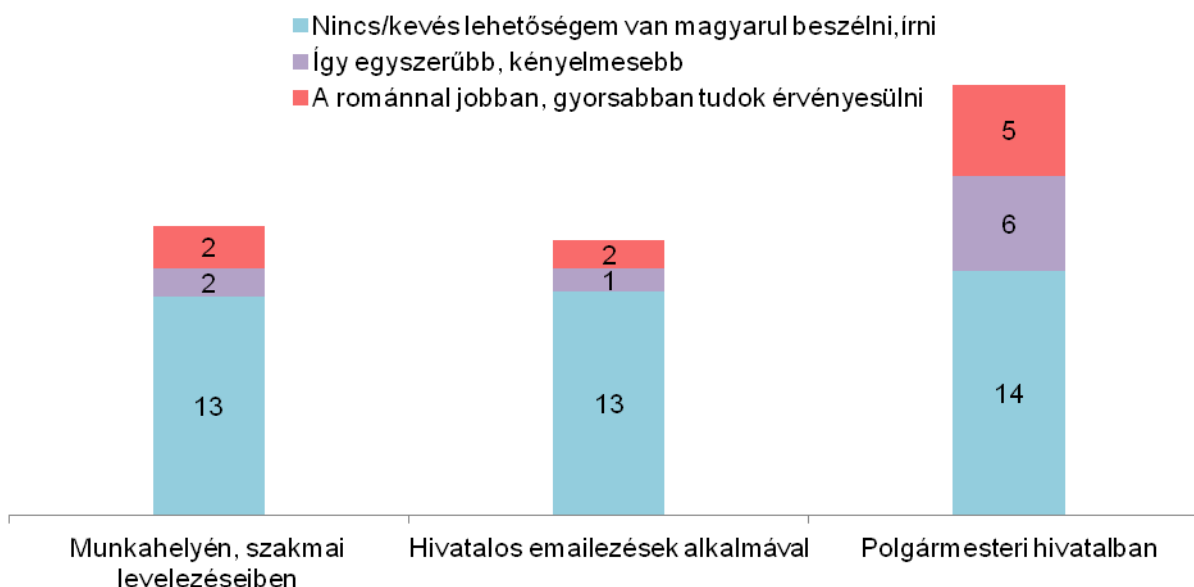

Továbbá rákérdeztünk arra is, hogy a szatmárnémeti magyarok milyen nyelven kommunikálnak írásban különböző formális helyzetekben: munkahelyen szakmai levelezésekben, hivatalos emailezések alkalmával, polgármesteri hivatalban. Mint kiderült, viszonylag magas az arány azok körében, akik fele-fele arányban használják a román és magyar (25-29 százalék), illetve csak a román nyelvet (18-29 százalék), továbbá mindhárom esetben 30 százalék fölött van azok aránya, akik nem szerettek volna válaszolni a kérdésre (31. ábra). Egyik esetben sem érte el a 20 százalékot azok hányada, akik inkább magyarul beszélnek a felsorolt helyzetekben. A polgármesteri hivatalnál a legjellemzőbb a román nyelv használata. Azon válaszadóknál, akik a *nagyrészt román* opciót választották, tovább boncoltunk a kérdést, és érdeklődtünk a dominánsan román nyelv használatának okairól. A megkérdezettek nagyrészt amellett érveltek, hogy nincs lehetőségük a munkahelyen, szakmai levelezések során, hivatalos emailezések alkalmával, valamint a polgármesteri hivatalban a magyar nyelvet használni (32. ábra).

30. ábra: Milyen nyelven kommunikál írásban a következő helyzetekben? (%)

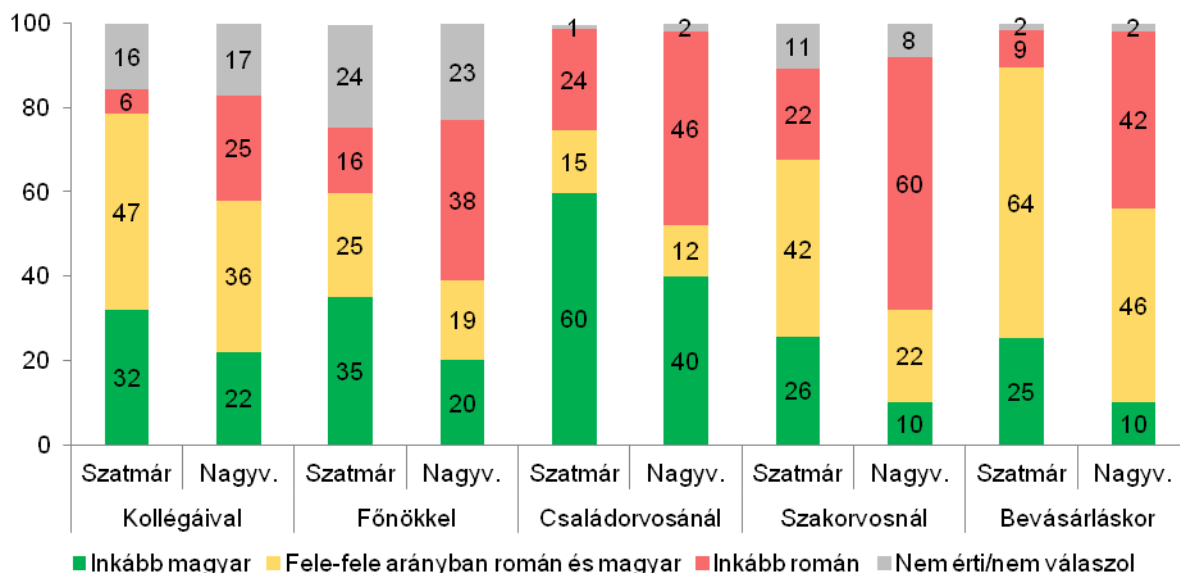
31. ábra: Csak román, vagy nagyrészt román válaszok esetében (%)

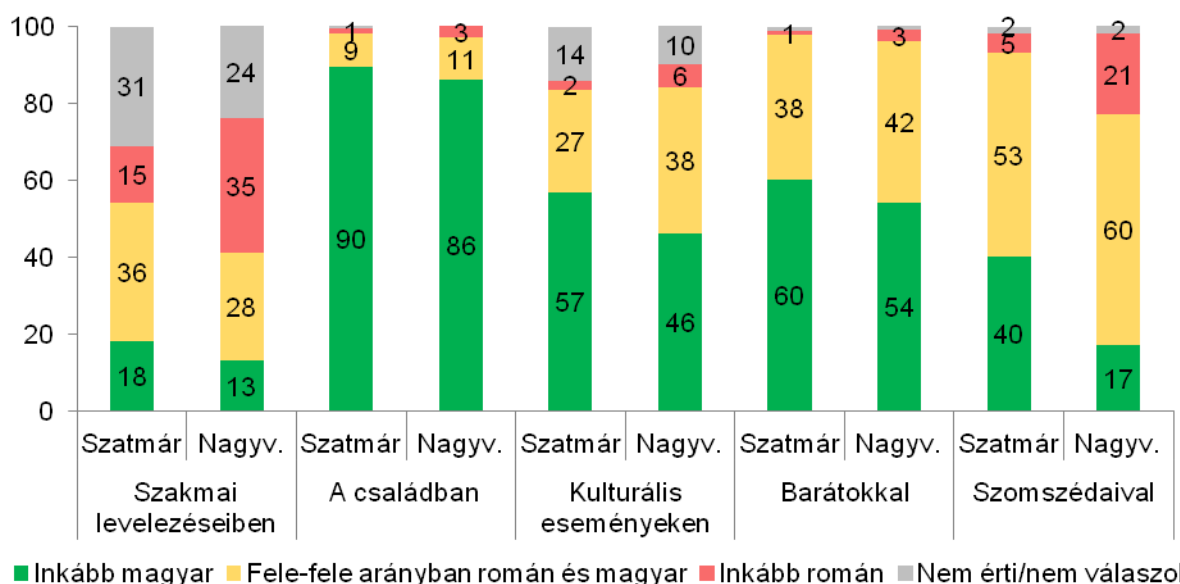
Emellett rákérdeztünk arra is, hogy milyen nyelvet használnak otthon a családban, munkahelyen/iskolában a kollégákkal, munkahelyen a főnökkel/iskolaigazgatóval, különböző kulturális eseményeken, barátokkal, szomszédokkal, családorvossal, szakorvossal, valamint bevásárláskor. Ebben a kérdésben szintén lehetőség nyílt a szatmárnémeti és nagyváradai adatok összehasonlítására. A számadatokból az körvonalazódik, hogy minden esetben a szatmárnémeti lakosok használják nagyobb arányban a magyar nyelvet. Míg Szatmárnémeti esetében a megkérdezettek 32 százaléka magyarul kommunikál a főnökkel, addig a nagyváradai válaszadók csupán 22 százaléka. Szintén 10 százaléknál nagyobb az eltérés a családorvos (Szatmárnémeti 40 százalék, Nagyvárad 20 százalék), a kollégákkal (Szatmárnémeti 32 százalék, Nagyvárad 22 százalék), a szomszédokkal (Szatmárnémeti 40 százalék, Nagyvárad 17 százalék), szakorvossal (Szatmárnémeti

26 százalék, Nagyvárad 10 százalék) való kommunikáció esetében, valamint bevásárlás során (Szatmárnémeti 25 százalék, Nagyvárad 10 százalék) vagy kulturális eseményeken (Szatmárnémeti 57 százalék, Nagyvárad 46 százalék). Mindkét településen a családban a leginkább jellemző a magyar nyelv használata, legkevésbé pedig a szakorvosnál, szakmai levelezés vagy bevásárlás során.

32. ábra: Milyen nyelven beszél, vagy milyen nyelvet használ a következő helyzetekben? (%)

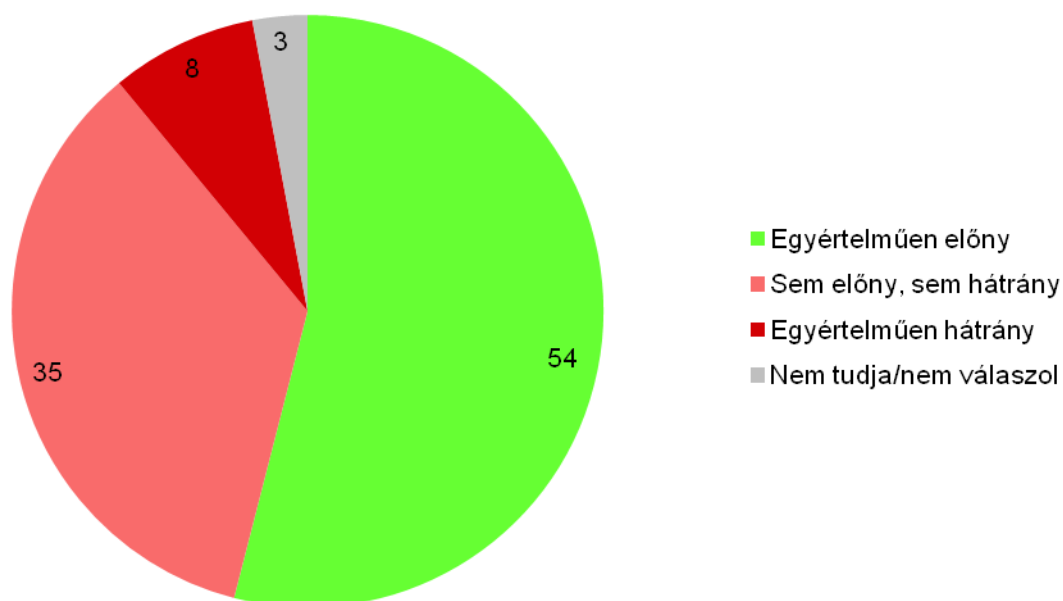
33. ábra: Milyen nyelven beszél, vagy milyen nyelvet használ a következő helyzetekben? (%)

E témakör második felében arról érdeklődtünk, hogy a megkérdezettek szerint a magyar nyelvtudás inkább előnyt, vagy inkább hátrányt jelent. A szatmárnémeti magyarok több, mint fele (54 százalék), amellet érvelt, hogy egyértelműen előnyt jelent számukra, 35 százalék semlegesén vélekedett erről

a kérdésről, 8 százalék szerint hátrány, illetve a megkérdezettek 3 százaléka nem tudta megállapítani, vagy nem szeretett volna válaszolni a kérdésre.

34. ábra: Az, hogy Ön ismeri a magyar nyelvet inkább előnyt vagy hátrányt jelentett az életútja szempontjából meghatározó események, folyamatok tekintetében. (%)

4. A magyar és a román nyelvvel szembeni attitűdök

E témakör keretében az volt a célunk, hogy felmérjük, hogyan vélekednek a megkérdezettek a különböző magyar és román nyelvvel kapcsolatos kijelentésekről. Kilenc állítást olvastunk fel, amelyeket a válaszadóknak értékelniük kellett egy 1-től 5-ig tejredő skálán, ahol az 1-es azt jelentette, hogy egyáltalán nem ért egyet az állítással, az 5-ös pedig azt, hogy teljes mértékben egyetért. A kijelentések a következők voltak:

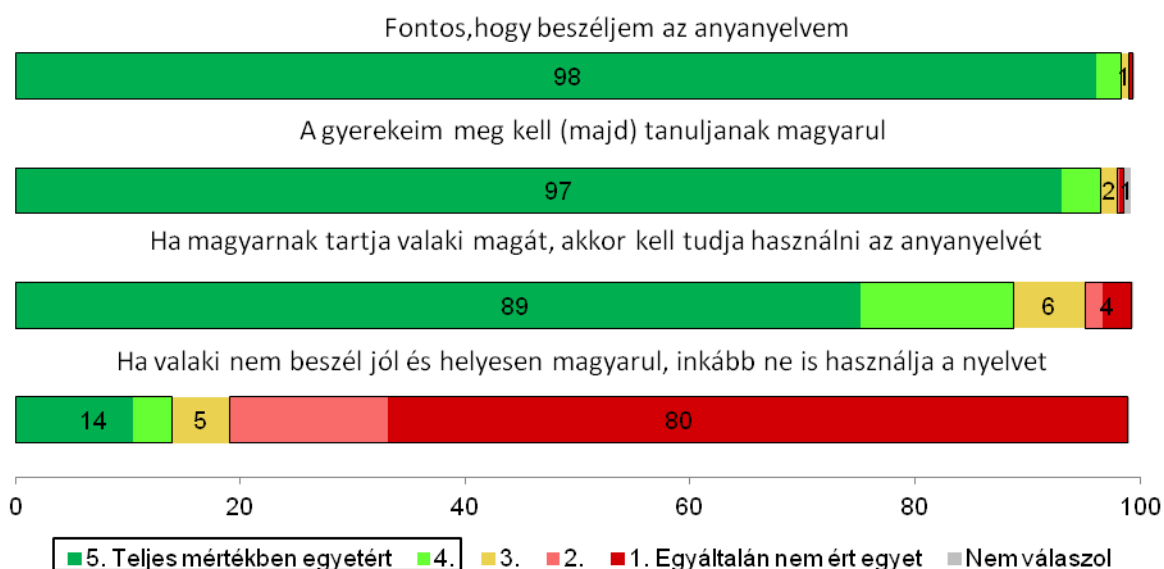
1. Fontos, hogy beszéljem az anyanyelvem.
2. A gyerekeim meg kell (majd) tanuljanak magyarul.
3. Függetlenül a beszélgetés tárgyától, udvariasság, ha két magyar magyarul beszélget, amikor románok is vannak a közelben.
4. Ha valaki nem beszél jól és helyesen magyarul, inkább ne is használja a nyelvet.
5. Ha magyarnak tartja valaki magát, kell tudja használni az anyanyelvét.
6. Minden román állampolgárnak, beleértve a romániai magyarokat is, kötelessége ismerni a román nyelvet.
7. Az a romániai magyar, aki nem beszél jól románul, nagyon nehezen talál Romániában munkahelyet.
8. Ha valamivel kisebb fizetésért is, de szívesebben dolgoznék olyan munkahelyen, ahol a munkatársak többsége magyarul beszél.

9. A románok általában ellenségesek azokkal a magyarokkal szemben, akik nem beszélnek jól románul.

Az 36. és 37. ábrán azokat a kijelentéseket összesítettük és értékeltük, amelyek a magyar, illetve román nyelvvel kapcsolatos attitűdökre vonatkoztak. Jól látható, hogy a válaszadók többségben fontosnak tartják a magyar nyelv ismeretét, valamint megtanították, vagy meg fogják tanítani gyerekeiknek a magyar nyelvet. Rákérdeztünk az anyanyelv helyes használatára is, amelyből kiderült, hogy a válaszadók többsége nem ért egyet azzal a kijelentéssel, hogyha valaki nem tudja helyesen használni az anyanyelvét inkább ne is beszélje azt.

Az első kijelentés az anyanyelv fontosságára vonatkozott (*Fontos, hogy beszéljem az anyanyelvem.*), amelyből kiderült, hogy a megkérdezettek 98 százaléka elengedhetetlennek tartja a magyar nyelv használatát. A válaszadók 97 százaléka fontosnak tartja, hogy a következő generáció is használja az anyanyelvét (*A gyerekeim meg kell (majd) tanuljanak magyarul.*), e témakör esetében csupán 1 százalék nem értett egyet a kijelentéssel. A szatmárnémeti magyarok 89 százaléka teljes mértékben egyetért azzal a kijelentéssel, hogyha valaki magyarnak vallja magát, kell tudja használnia az anyanyelvét, 4 százalék pedig egyáltalán nem ért egyet ezzel az állítással. Az utolsó kijelentés esetében (*Ha valaki nem beszél jól és helyesen magyarul, inkább ne használja a nyelvet.*) a megkérdezettek 80 százaléka nem ért egyet, 14 százalék pedig mellette érvel.

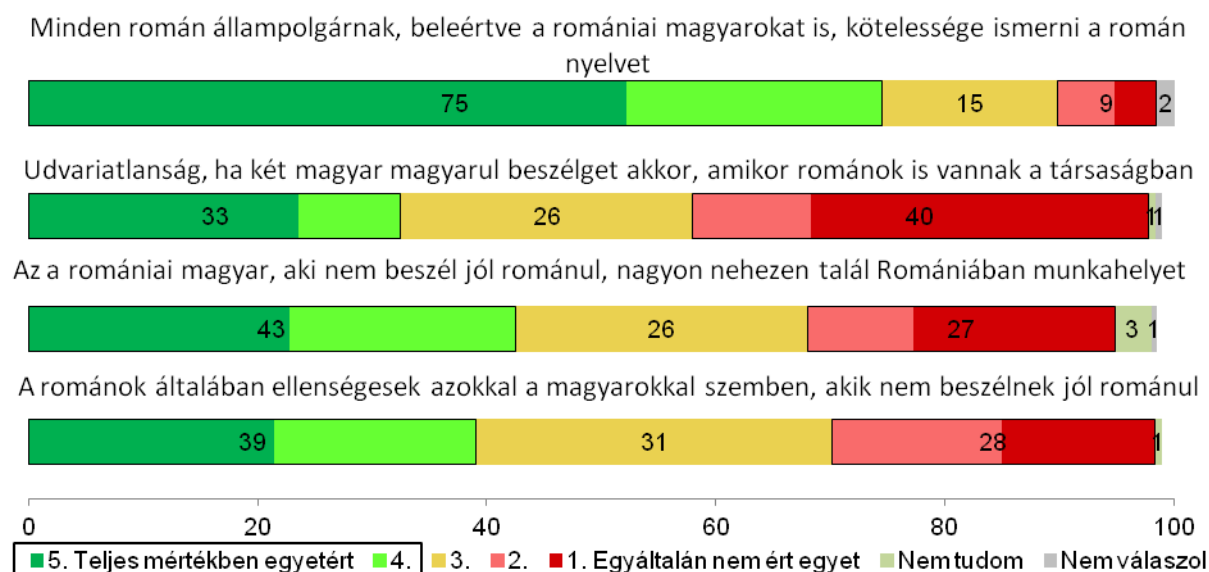
35. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? Magyar nyelvvel szembeni attitűdök (Skála 1-től 5-ig, %)

Amennyiben a román nyelvhez való viszonyulást elemezzük, látható, hogy sokkal kisebb mértékben értenek ezekkel egyet a megkérdezettek, mint az előző állításokkal. Egyetlen kijelentés esetében voltak jelen többségben azok, akik egyetértettek. Ez arra vonatkozott, hogy a romániai magyaroknak is kötelességük ismerni a román nyelvet, és a megkérdezettek 75 százaléka az egyetértés mellett voksolt, mindössze 9 százalék jelezte egyet nem értését. A következő három állítás esetében eltérő vélemények születtek: a válaszadók 33 százaléka szerint udvariatlanság magyarul beszélni akkor, ha

románok is vannak a társaságban, 40 százalék pedig egyáltalán nem tartja illetlennek. A munkahelykeresés esetében, a megkérdezettek 43 százaléka amellett érvelt, hogy nehezebben lehet elhelyezkedni akkor, ha az egyén kevésbé beszéli a román nyelvet, 27 százalék pedig cáfolta ezt a kijelentést. A következő kijelentésnél ismét megoszlottak a vélemények: 39 százaléka szerint, a románok ellenségesek azokkal a magyarokkal akik nem beszélik helyesen a román nyelvet, 31 százalék a köztes opciót választotta, míg a válaszadók 28 százaléka egyáltalán nem ért egyet az állítással.

36. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? Román nyelvi ideológiákkal szembeni hozzáállás (%)

Háttérváltozók szerint a következő kijelentéseket elemeztük:

1. Minden román állampolgárnak, beleértve a romániai magyarokat is, kötelessége ismerni a román nyelvet.
2. Ha valaki nem beszél helyesen magyarul, inkább ne is használja a nyelvet.
3. A románok ellenségesek azokkal a magyarokkal szemben, akik nem beszélnek jól románul.

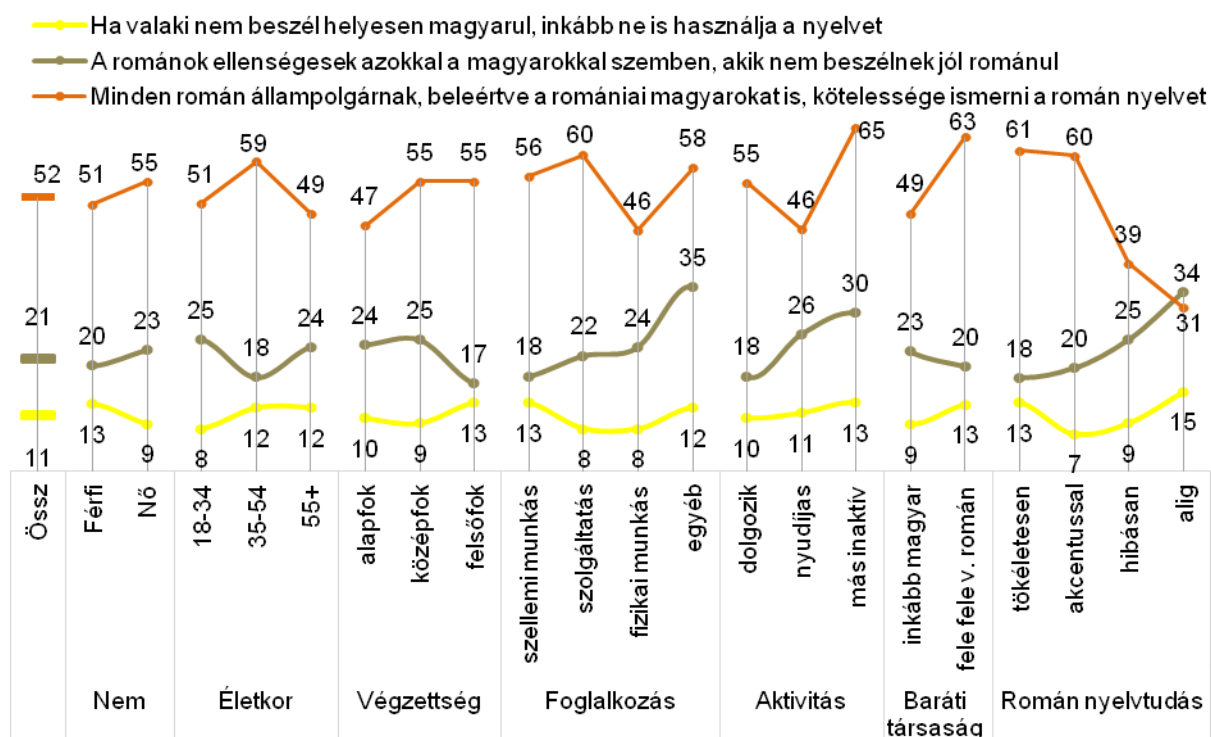
Összességében a megkérdezettek 52 százaléka ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy a magyaroknak is kötelességük ismerni az ország nyelvét (*Minden román állampolgárnak, beleértve a romániai magyarokat is, kötelessége ismerni a román nyelvet.*). Amennyiben korcsoportok szerint vizsgáljuk a kérdést, elmondható, hogy a 35-54 évesek értenek legmagasabb arányban (59 százalék, más kategória 49-51 százalék) egyet ezen kijelentéssel, végzettség szempontjából pedig a középfokú és felsőfokú végzettségűek (55 százalék, alapfok 47 százalék). A foglalkozás függvényében a fizikai munkások véleménye tér el leginkább, ők értenek legkisebb arányban egyet azzal, hogy minden román állampolgárnak kötelessége ismerni a román nyelvet (46 százalék, más kategóriák 56-60 százalék). A baráti társaság összetétele szerint magasabb arányban értenek egyet a kijelentéssel azon személyek, akik fele-fele arányban járnak román és magyar társaságba (63 százalék, inkább magyar

társaságot választók 49 százalék), illetve a román nyelv ismerete szerint magas az egyetértés azok körében akik tökéletesen, valamint jól, de érezhető akcentussal beszélik a román nyelvet (60-61 százalék, alig vagy hibásan beszélik 34-39 százalék).

Azzal az állítással, miszerint a románok ellenségesek azokkal a magyarokkal, akik kevésbé beszélnek románul, nagyobb arányban a 18-34 illetve az 55+ évesek értenek egyet (24-25 százalék, 35-54 évesek 18 százalék). Az alapfokú (24 százalék) és középfokú (25 százalék) végzettséggel rendelkezők hasonlóképpen vélekednek, szemben a felsőfokú végzettségűekkel, ahol ez az arány csak 17 százalékot ér el. Ugyanakkor látható, hogy kevésbé értenek egyet a kijelentéssel azok, akik anyanyelvi szinten beszélnek románul (18 százalék), és magas az egyetértés azon megkérdezettek között, akik hibásan, vagy alig beszélik az ország nyelvét (25-34 százalék).

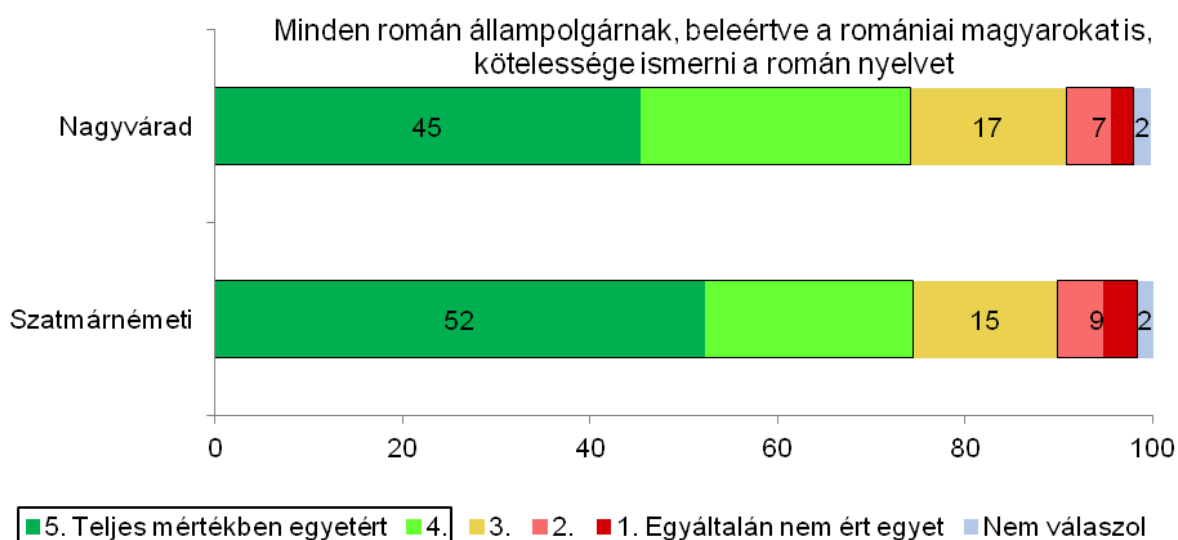
Azzal a kijelentéssel, hogy ha valaki nem beszél helyesen magyarul, inkább ne is használja a nyelvet inkább a 35-54 évesek és 55 év felettiek (12 százalék, 18-34 évesek 8 százalék) értenek egyet, valamint a felsőfokú végzettségűek (13 százalék, alap- és középfok 9-10 százalék), illetve szellemi munkások (13 százalék) szigorúak e téma tekintetében.

37. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? (Háttérváltozók szerint, %)

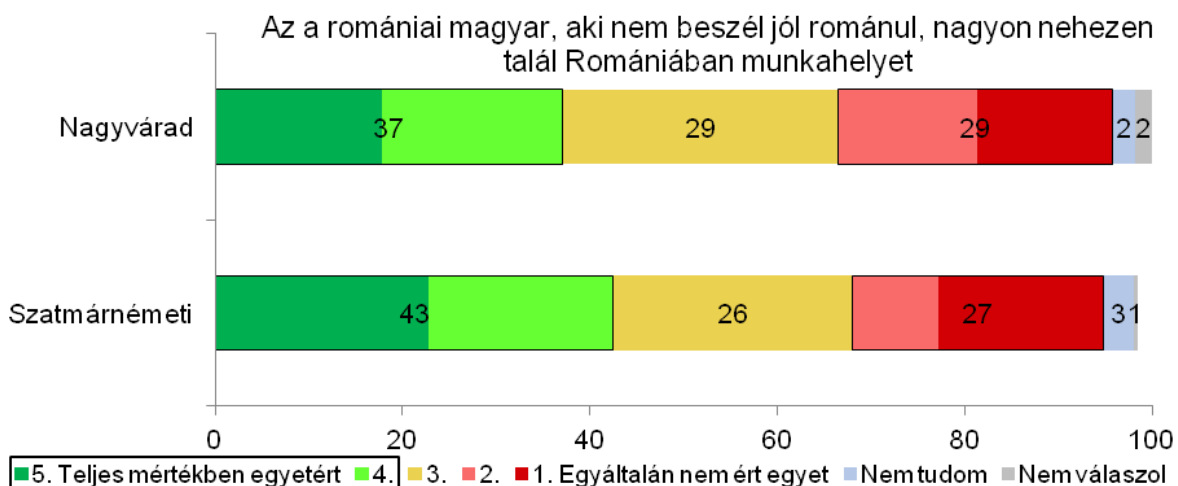
Néhány kijelentést érdekes összehasonlítani a nagyváradi statisztikával, amelyből kiderült, hogy a szatmárnémeti lakosok valamivel szigorúbbak a román nyelvismeret tekintetében: a megkérdezettek 52 százaléka értett egyet teljes mértékben azzal, hogy a magyaroknak is kötelességük ismerni a román nyelvet, míg Nagyvárad esetében kicsivel alacsonyabb a teljesen egyetértők aránya (45 százalék).

38. ábra: Nyelvi ideológiák összehasonlítása Szatmárnémeti és Nagyvárad esetében (%)

Jelentkezik egy kisebb eltérés a munkahelykeresés tekintetében is, míg a szatmárnémeti válaszadók 43 százaléka szerint nehezebb munkát kapni az országban akkor, ha nem beszéli valaki jól a román nyelvet, addig a nagyvárad lakosok 37 százaléka értett egyet ezzel a kijelentéssel.

39. ábra: Nyelvi ideológiák összehasonlítása Szatmárnémeti és Nagyvárad esetében (%)

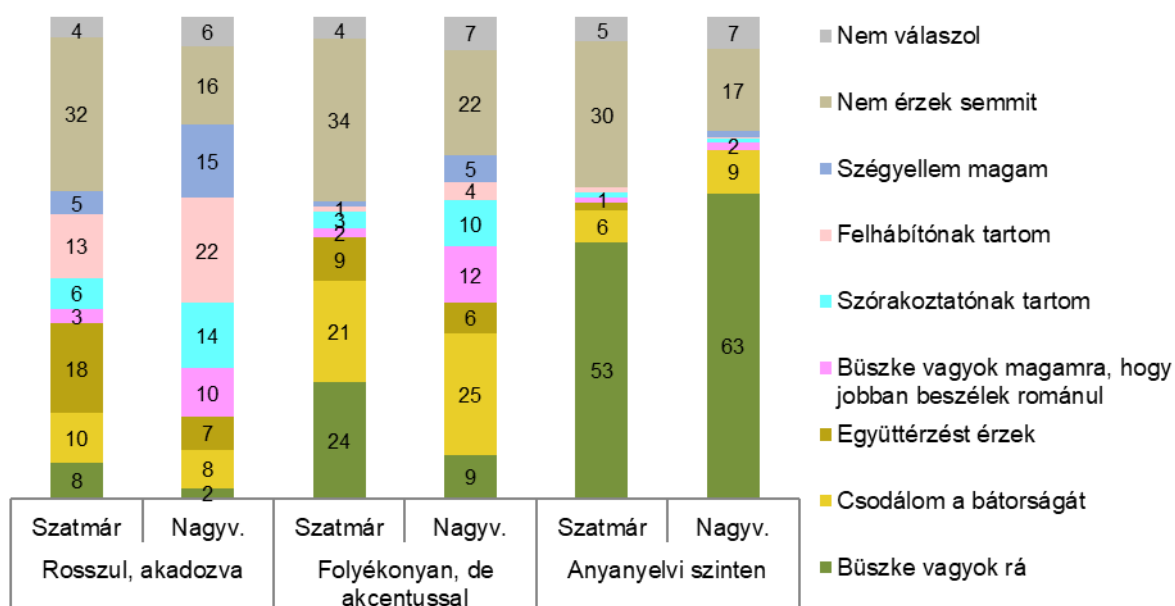

Az utolsó, attitűdökkel kapcsolatos témakörben rákérdeztünk, hogy a megkérdezettek hogyan viszonyulnak más magyarok román nyelvhasználatához. A megkérdezettek három helyzetről fejezték ki véleményüket: mit gondolnak akkor, ha egy magyar politikus rosszul, akadozva; folyékonyan, de magyar akcentussal; illetve anyanyelvi szinten beszéli a román nyelvet.

A 41. ábra alapján elmondható, hogy mindkét város esetében a megkérdezettek 4-7 százaléka nem válaszolt a kérdésre, illetve magas azon személyek aránya, akik egyáltalán nem érznek semmit (16-34 százalék) ezekben a helyzetekben. Megfigyelhető, hogy úgy Szatmárnémeti (53 százalék), mint Nagyvárad (63 százalék) esetében is, a megkérdezettek többségét büszkeség tölti el, mikor egy

magyar politikust anyanyelvi szinten hallanak románul beszélni. Szatmárnémetiben magasabb azon személyek aránya (24 százalék), akik büszkék, amikor egy politikust folyékonyan, de érezhető magyar akcentussal hallanak beszélni, mint Nagyváradon (9 százalék). Megfigyelhető a Bihar megyei municípium esetében, hogy a megkérdezettek 25 százaléka csodálja ezeknek a politikusoknak a bátorságát, viszont 12 százalék mellett érvelt, hogy büszke magára, hogy jobban beszél románul, mint az említett politikus. Szatmárnémeti esetében alacsony azok aránya, akik szórakoztatónak tartják, ha egy politikus folyékonyan, de akcentussal beszél románul (3 százalék), ezzel ellentétben Nagyváradon a megkérdezettek 10 százaléka így érez. A harmadik szituációt elemezve, azt a következtetést lehet levonni, hogy a szatmárnémeti válaszadók jobban elfogadják azokat a politikusokat, akik rosszul és akadozva beszélnek a román nyelvet, és 18 százalék együttérez velük (Nagyváradon csupán 7 százalék érez így). A nagyváradi magyarok 22 százaléka felháborítónak (Szatmárnémeti 13 százalék), 14 százaléka szórakoztatónak tartja ezt (Szatmárnémeti 6 százalék), 15 százaléka pedig szégyelli magát (Szatmárnémeti 5 százalék) ezekben a helyzetekben.

40. ábra: Mit érez akkor, amikor egy ismert erdélyi magyar politikus 1) rosszul beszél 2) folyékonyan, de érezhető magyar akcentussal, 3) anyanyelvi szinten beszél románul a rádióban vagy a tévében? (Szatmárnémeti és Nagyvárad adatok összehasonlítása, %)

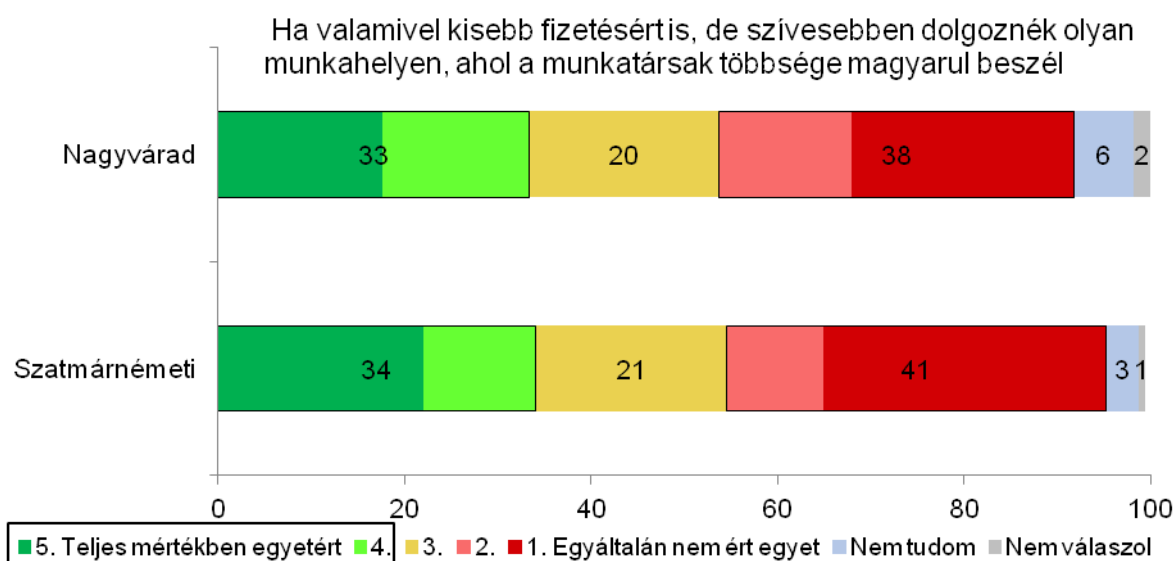

5. Gazdasági etnocentrizmus

A gazdasági etnocentrizmus témakör keretén belül három kérdésre szerettünk volna választ kapni, elsőként, hogy szívesebben dolgoznának-e a megkérdezettek magyar közegben, akkor is, ha ez kevesebb jövedelemmel jár, továbbá kíváncsiak voltunk, hogy ismernek-e magyar nyelven működő szolgáltatásokat, harmadrészt pedig arról érdeklődtünk, hogy előfordult-e már velük, hogy egy magyar szolgáltató másképp kezelte, mert ő is magyar.

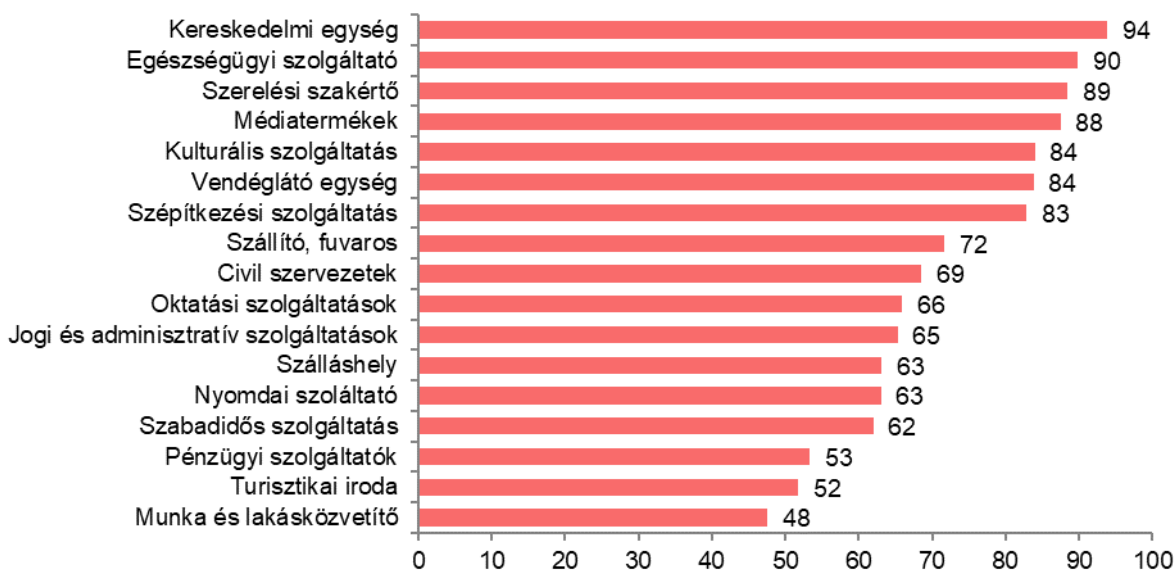
Az első kérdés esetében összehasonlítva a szatmárnémeti adatokat a nagyváradiakkal, kiderült, hogy a megkérdezettek hasonlóképpen vélekednek e kérdésről. Mindkét város esetében 33-34 százalék amellet érvelt, hogy inkább dolgozna magyar környezetben, akár kisebb jövedelemért is. Továbbá a nagyváradiak esetében 38, míg a szatmárnémetiek 41 százaléka gondolta úgy, hogy nem feltétlenül fontos számára, hogy magyar közegben dolgozzon, illetve néhányan nem tudtak érdemben hozzászólni a témához.

41. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentéssel? Ha valamivel kisebb fizetésért is, de szívesebben dolgoznék olyan munkahelyen, ahol a munkatársak többsége magyarul beszél.
(Szatmárnémeti és Nagyvárad összehasonlítása, %)

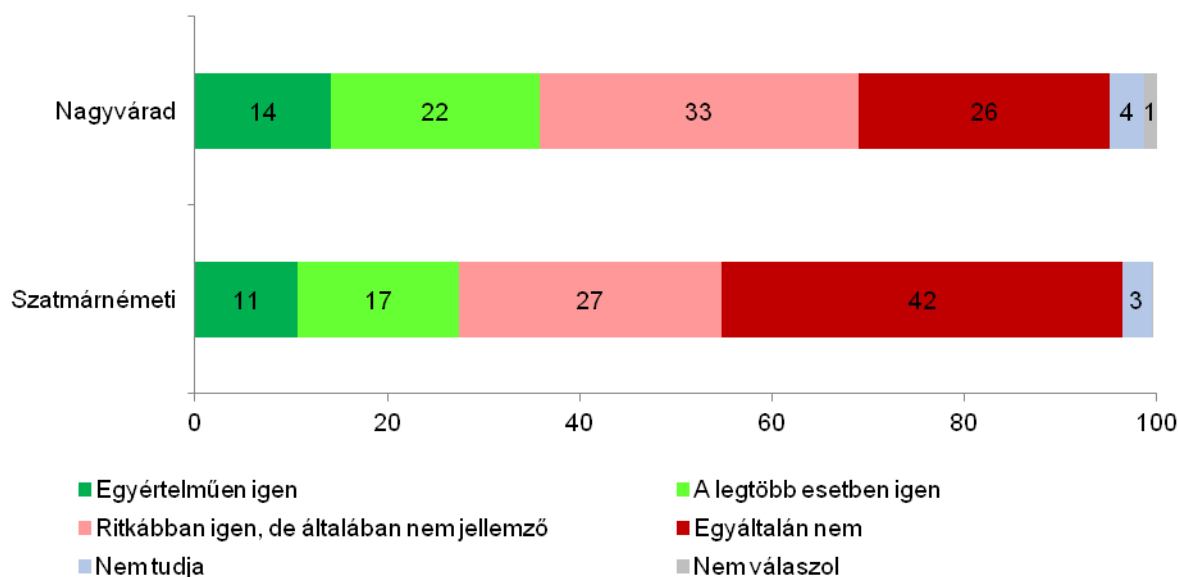
A második témakör a magyar szolgáltatásokra fókuszált. A kutatásban résztvevőktől megkérdeztünk, hogy 17 különböző szolgáltatás közül melyekről tudják, hol vehetők igénybe magyarul. Az adatokból az derült ki, hogy a szatmárnémeti magyarok túlnyomó többsége ismer olyan kereskedelmi egységet (vegyesboltot, szaküzletet) ahol magyar nyelven történik a kiszolgálás (94 százalék). Szintén magas arányban ismernek a megkérdezettek magyar nyelvű egészségügyi szolgáltatót (90 százalék), ez alatt értjük a különböző klinikákat, szakorvosokat, egészségügyi tanácsadást. Csökkenő sorrendbe rendezve az adatokat, a következő ismert magyar nyelvű szolgáltatás a szerelési szakértő, ahová a víz-gázszerelők (89 százalék), asztalosok, szerelő informatikusok tartoznak, valamint a médiatermékek (88 százalék). A megkérdezettek körében legkevésbé ismert szolgáltatások, ahol magyar nyelven történik a kiszolgálás a következők: munka és lakásközvetítő iroda (48 százalék), turisztikai iroda (52 százalék), pénzügyi szolgáltató (53 százalék).

42. ábra: Tudja-e, hol találja Szatmárnémetiben magyarul a következő szolgáltatásokat? (%)

Annak érdekében, hogy átfogó képet kapjunk az utolsó témakörben összehasonlítottuk a szatmárnémeti és nagyváradai adatokat. A két lekérdezés során összegyűjtött adatok szembeállításából kiderült, hogy a nagyváradiai körében nagyobb arányban jellemző, hogy egy eladó/szolgáltató másképp kezeli, mert ő is magyar (egyértelműen igen 14 százalék, a legtöbb esetben igen 22 százalék), mint Szatmárnémeti esetében (egyértelműen igen 11 százalék, legtöbb esetben igen 17 százalék). A szatmárnémeti válaszadók 42 százaléka úgy gondolja, hogy egyáltalán nem jellemző ez, míg a nagyváradiai jóval kevesebben érveltek emellett (26 százalék).

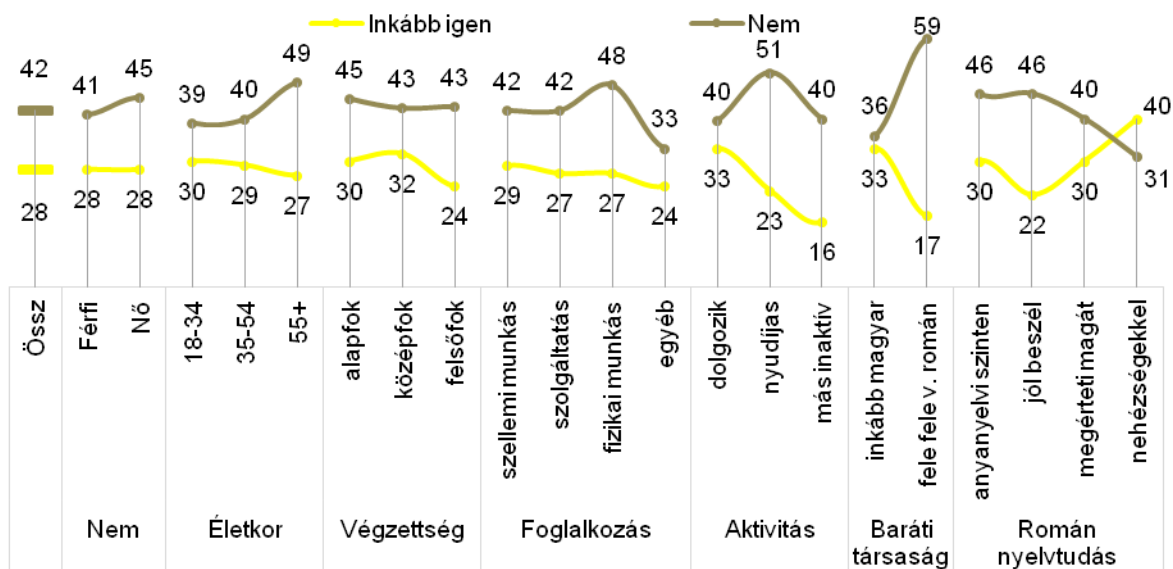
43. ábra: Ön szerint, ha egy magyar szolgáltatóhoz/eladóhoz fordul, másképp kezeli, azért, mert Ön is magyar? (Szatmárnémeti és Nagyvárad összehasonlítása, %)

Szatmárnémeti esetében megvizsgáltuk a kérdést háttérváltozók szerint is, és arra kerestük a választ, hogy kik azok, akik egyáltalán nem értenek egyet (42 százalék) a kijelentéssel, illetve kik értenek egyértelműen vagy legtöbb esetben egyet (28 százalék). Mint kiderült, a megkérdezett nők 45, a férfiak 41 százaléka nem tapasztal semmilyen megkülönböztetést, az életkort vizsgálva az 55 év felettiek érveltek inkább amellett, hogy a magyar szolgáltatók és eladók nem kezelik őket másképp magyarságuk miatt (49 százalék, fiatalabb korosztály 39-40 százalék), illetve foglalkozás szerint a fizikai munkások vélekednek inkább így (48 százalék, szellemi munkás, szolgáltatás 42 százalék). Amennyiben a baráti társaság összetétele szerint vizsgáljuk a kérdést, jól látható, hogy akiknek fele-fele arányban vannak magyar és román barátai, magasabb arányban (59 százalék) érvelnek amellett, hogy nem kezelik másképp őket, mert magyarok. Azok körében, akik inkább magyar társaságba járnak, ez az arány 36 százalék.

Amennyiben azt szeretnénk megvizsgálni, hogy háttérváltozók szerint kik gondolják úgy, hogy a magyar szolgáltatók és eladók másképp kezelik őket magyarságuk miatt, elmondható, hogy nem szerint nincs véleménybeli különbség ebben a kérdésben. A végzettség függvényében azt az eredményt kaptuk, hogy a középfokot valamint az alapfokot végzettek szerint jellemző inkább annak érzete, hogy másképp kezelik őket (30-32 százalék, felsőfok 24 százalék). Ugyanakkor elmondható, hogy azon személyek, akik alig beszélnek a román nyelvet, magasabb arányban gondolják úgy, hogy a magyar eladók másképp viszonyulnak hozzájuk (40 százalék, más kategória 22-30 százalék).

44. ábra: Ön szerint, ha egy magyar szolgáltatóhoz/eladóhoz fordul, másképp kezeli, azért, mert Ön is magyar? (Háttérváltozók szerint, %)

V. Összefoglaló

Közélet

1. A szatmárnémeti magyarok fele úgy gondolja, hogy az utóbbi öt évben sokat vagy nagyon sokat fejlődött városuk, ez viszont jelentősen alacsonyabb arány, mint Nagyvárad esetében, ahol a magyar lakosság 76 százaléka tapasztalt fejlődést. Megfigyelhető, hogy a 18-34 év közötti fiatalok elégedetlenebbek, mint a 35 év feletti, végzettség és foglalkozás függvényében pedig a felsőfokú végzettséggel rendelkezők és a szellemi munkát végzők a derűlátóbbak. A megkérdezettek úgy gondolják, hogy Nyíregyháza, Nagybánya, Nagyvárad és Kolozsvár közül leginkább az utóbbitól marad el Szatmárnémeti fejlettség szempontjából: 41 százalék szerint inkább keveset, 33 százalék szerint pedig nagyon keveset fejlődött Kolozsvárhoz viszonyítva városuk. A szatmárnémeti lakosokat leginkább a kőborkutyák problémájának kezelése, valamint a kerékpárutak mennyisége aggasztja.
2. Egy 1-től 10-ig terjedő skálán, ahol az 1-es azt jelenti, hogy a válaszadó nagyon elégedetlen, a 10-es pedig azt, hogy nagyon elégedett, átlagosan leginkább a FIDESZ (átlag: 8,4), a magyar kormány (átlag: 8,4), majd az RMDSZ (átlag: 7,9) tevékenységeivel elégedettek a szatmárnémetiek, a középmezőnyben helyezkedik el a Székely Nemzeti Tanács (átlag: 7,2), az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (átlag: 7), valamint az Erdélyi Magyar Néppárt (átlag: 7), legkisebb pontszámot pedig a Jobbik kapta (átlag: 3,6). Az erdélyi politikusok és közszereplők közül legtöbben Kereskényi Gábort és Kelemen Hunort ismerik, és ők bizonyultak a legrokonszenvesebbeknek is.
3. A megkérdezettek jellemzően amellet érvelnek, hogy az Erdélyben és Székelyföldön élő lakosok sokkal többel járulnak hozzá az állami kiadásokhoz, mint amennyiben részesülnek, ezzel szemben a bukarestiek és Olténiában élők sokkal több juttatásban részesülnek, mint amennyivel hozzájárulnak az együttes kiadásokhoz. Ez lehet az (egyik) oka annak, hogy a szatmárnémeti magyarok 47 százaléka szerint a decentralizáció nagyon előnyös lenne, és csak 2 százalék szerint lenne nagyon hátrányos. A decentralizáció támogatása a férfiak, 55 év feletti, nyugdíjasok és szellemi munkát végzők körében népszerű.
4. A City rádióból (43 százalék napi rendszerességgel, 32 százalék hetente többször, 10 százalék havonta) és a Szatmári Friss Újságból (27 százalék napi rendszerességgel, 36 százalék hetente többször, 18 százalék havonta) tájékozódnak leggyakrabban a megkérdezettek. Az internetes hírportálok közül a maszol.ro-t látogatják információszerzés céljával (6 százalék napi rendszerességgel, 15 százalék hetente többször, 17 százalék havonta), viszont jellemzően nem ez a fő információforrás.

Nyelvhasználat és nyelvi attitűdök

1. A Szatmárnémetiben élő magyarok 57 százalékának, a nagyváradiak 58 százalékának nincs román nemzetiségű rokona. Amennyiben a román nyelvtudás függvényében vizsgáljuk a kérdést, kiderül, hogy a románul kevésbé jól beszélőknek alacsonyabb arányban van román rokonuk. Ugyanakkor megemlítendő, hogy a szatmárnémeti válaszadók 7 százalékának, a nagyváradi megkérdezettek 9 százalékának román a házastársa.
2. A baráti társaság összetételéről elmondható, hogy a szatmárnémeti magyarok 67 százaléka inkább magyarokkal barátkozik, és csak 1 százalék inkább románokkal. A fiatal, 18-34 év

közöttiek számára fontosabb a magyar baráti társaság, valamint ugyanez elmondható azokról, akik kevésbé beszélnek jól románul.

3. A szatmárnémeti magyarok többsége magyarul végezte az óvodát (70 százalék), az elemi (79 százalék), az általános (76 százalék) és középiskolát (56 százalék). Kizárólag az egyetemi tanulmányaikat végezték valamelyest többen román nyelven, mint magyarul (románul 19 százalék, magyarul 16 százalék). Ugyanakkor megfigyelhető, hogy a fiatalabb, 18-34 évesek körében kimagaslik az iskolát magyar nyelven végzők aránya, és úgy az elemi, mint az általános és középiskola esetében is 10 százaléknál alacsonyabb a román nyelven tanulók hányada, szemben más kategóriákkal, ahol 22-45 százalék között mozog ez az arány. A 35-54 év közöttiek 45 százaléka román tannyelvű osztályban végezte középiskolai tanulmányait.
4. Főleg könyvolvasáskor fontos a megkérdezettek számára, hogy magyar nyelvű szöveg álljon rendelkezésükre (73 százalék), de a televíziós műsorok (64 százalék), rádióadók (56 százalék), illetve újságok és folyóiratok (57 százalék) esetében is szívesebben fogyasztják a magyar tartalmakat.
5. Munkahelyi szakmai levelezésekben, hivatalos emailezésekben, illetve a polgármesteri hivatalban ügyintézés során ritkán használják anyanyelvüket, és egyik esetben sem éri el a 20 százalékot azok aránya, akik inkább magyarul beszélnek az adott helyzetben. A polgármesteri hivatalban a legjellemzőbb a román nyelv használata. Ez a megkérdezettek szerint főleg abból adódik, hogy egyszerűen nincs lehetőségük magyarul beszélni vagy írni.
6. A családban, munkahelyen/iskolában a kollégákkal, munkahelyen a főnökkel/iskolaigazgatóval, különböző kulturális eseményeken, barátokkal, szomszédokkal, családdorvossal, szakorvossal és bevásárláskor is a szatmárnémeti magyarok magasabb arányban használják a magyar nyelvet, mint a nagyváradiak. Mindkét településen a családban a leginkább jellemző a magyar nyelv használata (Szatmárnémeti 90 százalék, Nagyvárad 86 százalék), legkevesbé pedig a szakorvosnál (Szatmárnémeti 26 százalék, Nagyvárad 10 százalék), szakmai levelezés (Szatmárnémeti 18 százalék, Nagyvárad 13 százalék) és bevásárlás során (Szatmárnémeti 25 százalék, Nagyvárad 10 százalék).
7. Összességében a magyar nyelv ismerete a megkérdezettek 54 százaléka szerint egyértelműen előnyt jelentett életútja során, és 8 százalék szerint volt ez egyértelműen hátrány.
8. A szatmárnémeti magyarok egyetértenek azzal, hogy fontos számukra anyanyelvük használata (98 százalék), és az, hogy gyerekeik is megtanuljanak magyarul (97 százalék), a megkérdezettek háromnegyede pedig azzal is egyetért, hogy minden román állampolgárnak, beleértve a romániai magyarokat is, kötelessége ismerni a román nyelvet. Ezzel szemben 80 százalék egyáltalán vagy inkább nem ért egyet azzal, hogy ha valaki nem beszél jól és helyesen magyarul, inkább ne is használja a nyelvet. A szatmárnémeti és nagyváradi adatok összehasonlításából kiderül, hogy az előbbieket fontosabbnak tartják, hogy a magyarok is ismerjék a román nyelvet (Szatmárnémetiben 52 százalék, Nagyváradon 45 százalék ért egyet).
9. A magyarok nagy részét büszkeség tölti el, ha egy magyar politikus anyanyelvi szinten beszél románul és egy jelentős részük csodálja a bátorságát, ha folyékonyan, de akcentussal beszél románul. Összehasonlítva a két adatfelvétel eredményeit, megállapíthatjuk, hogy a rossz románsággal kommunikáló politikusokkal szemben a nagyváradiak elutasítóbbak, mint a szatmárnémetiek, és több, mint kétszer magasabb esetükben azok aránya, akik szégyellik magukat a politikus román nyelven vétett hibái miatt, esetleg felháborítónak vagy szórakoztatónak tartják ezt.

10. A gazdasági etnocentrizmus témakörben elmondható, hogy a válaszadók harmada szívesebben dolgozna olyan munkahelyen, ahol a munkatársak többsége magyarul beszél, akkor is, ha ez kisebb fizetést jelentene. Továbbá szinte kivétel nélkül ismernek olyan kereskedelmi egységeket (94 százalék), egészségügyi szolgáltatókat (90 százalék) és szerelési szakértőket (89 százalék), ahol magyarul beszélhetnek, viszont szerintük inkább nem jellemző, hogy egy magyar eladó/szolgáltató másképp viszonyuljon hozzájuk azért, mert mindketten magyarok (42 százalék szerint egyáltalán nem fordul elő, 27 százalék szerint általában nem jellemző).

VI. Ábrajegyzék

1. ábra: Alapadatok (%).....	3
2. ábra: Véleménye szerint az utóbbi öt évben mennyire fejlődött Szatmárnémeti? (%).....	4
3. ábra: Szatmárnémeti fejlődése az elmúlt öt évben háttérváltozók szerint (%).....	5
4. ábra: Szatmárnémeti és Nagyvárad fejlődése az elmúlt öt évben (%)	5
5. ábra: Véleménye szerint az utóbbi öt évben mennyit fejlődött Szatmárnémeti a következő városokhoz képest? (%)	6
6. ábra: Ön mennyire elégedett a városban a következő dolgokkal? (Skála 1-től 5-ig, %).....	7
7. ábra: Ön mennyire elégedett a városban a következő dolgokkal? (Skála 1-től 5-ig, %).....	7
8. ábra: Az erdélyi magyarok érdekeit több határon inneni és túli politikai és civil szervezet is képviselni szeretné. Értékelje 1-től 10-ig, hogy mennyire elégedett ezen szervezetek tevékenységével (Skála 1-től 10-ig, átlagok)	8
9. ábra: Ismeri-e a következő helyi és országos közéleti személyeket? (%).....	9
10. ábra: Mennyire szimpatikusak a következő politikusok? (%)	9
11. ábra: Ön szerint a következő régiók összességében többet kapnak az államtól, mint amennyivel hozzájárulnak a közös kiadásokhoz, vagy többel járulnak hozzá, mint amennyit kapnak? (Skála 0-tól 10-ig, %).....	10
12. ábra: Székelyföld és Erdély helyzete háttérváltozók szerint (átlag) Hiba! A könyvjelző nem létezik.	
13. ábra: Ön szerint a következő régiók összességében többet kapnak az államtól, mint amennyivel hozzájárulnak a közös kiadásokhoz, vagy többel járulnak hozzá, mint amennyit kapnak? (Skála 0-tól 10-ig, %).....	11
14. ábra: Ön szerint a decentralizáció inkább hátrányos, vagy inkább előnyös lenne? (Skála 1-től 10-ig)	11
15. ábra: Decentralizációt támogatók háttérváltozók szerint (százalék)	12
16. ábra: Milyen gyakran nézi, olvassa vagy hallgatja a következő médiatermékek hírekkel kapcsolatos anyagait? (százalék)	13
17. ábra: City rádió (háttérváltozók szerint)	13
18. ábra: Szatmári Friss Újság (háttérváltozók szerint)	14
19. ábra: Milyen gyakran nézi, olvassa vagy hallgatja a következő médiatermékek hírekkel kapcsolatos anyagait? (százalék)	15
20. ábra: Van-e valaki a tágabb családjában, aki román nemzetiségű? (Szatmárnémeti és Nagyvárad összehasonlítása, %)	17
21. ábra: A szatmárnémeti és nagyváradi megkérdezettek, akik nem rendelkeznek román felmenővel (háttérváltozók szerint, %)	17
22. ábra: Milyen nemzetiségűnek mondható baráti társasága? (százalék)	18
23. ábra: Milyen nemzetiségűnek mondható baráti társasága? (háttérváltozók szerint, százalék). 18	

24. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? (háttérváltozók szerint, %)	19
25. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Óvoda, háttérváltozók szerint	20
26. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Elemi iskola, háttérváltozók szerint	20
27. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Általános iskola, háttérváltozók szerint	21
28. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Középiskola, háttérváltozók szerint	21
29. ábra: Milyen nyelven végezte tanulmányait? Egyetem, háttérváltozók szerint	22
30. ábra: Milyen nyelven olvas, vagy milyen nyelvet használ a következő helyzetekben? (%)	23
31. ábra: Milyen nyelven kommunikál írásban a következő helyzetekben? (%)	24
32. ábra: Csak román, vagy nagyrészt román válaszok esetében (%)	24
33. ábra: Milyen nyelven beszél, vagy milyen nyelvet használ a következő helyzetekben? (%)	25
34. ábra: Milyen nyelven beszél, vagy milyen nyelvet használ a következő helyzetekben? (%)	25
35. ábra: Az, hogy Ön ismeri a magyar nyelvet inkább előnyt vagy hátrányt jelentett az életútja szempontjából meghatározó események, folyamatok tekintetében. (%)	26
36. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? Magyar nyelvvel szembeni attitűdök (Skála 1-től 5-ig, %)	27
37. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? Román nyelvi ideológiákkal szembeni hozzáállás (%)	28
38. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentésekkel? (Háttérváltozók szerint, %).....	29
39. ábra: Nyelvi ideológiák összehasonlítása Szatmárnémeti és Nagyvárad esetében (%).....	30
40. ábra: Nyelvi ideológiák összehasonlítása Szatmárnémeti és Nagyvárad esetében (%).....	30
41. ábra: Mit érez akkor, amikor egy ismert erdélyi magyar politikus 1) rosszul beszél 2) folyékonyan, de érezhető magyar akcentussal, 3) anyanyelvi szinten beszél románul a rádióban vagy a tévében? (Szatmárnémeti és Nagyvárad adatok összehasonlítása, százalék)	31
42. ábra: Mennyire ért egyet a következő kijelentéssel? Ha valamivel kisebb fizetésért is, de szívesebben dolgoznék olyan munkahelyen, ahol a munkatársak többsége magyarul beszél. (Szatmárnémeti és Nagyvárad összehasonlítása, %).....	32
43. ábra: Tudja-e, hol találja Szatmárnémetiben magyarul a következő szolgáltatásokat? (%)	33
44. ábra: Ön szerint, ha egy magyar szolgáltatóhoz/eladóhoz fordul, másképp kezeli, azért, mert Ön is magyar? (Szatmárnémeti és Nagyvárad összehasonlítása, %)	33
45. ábra: Ön szerint, ha egy magyar szolgáltatóhoz/eladóhoz fordul, másképp kezeli, azért, mert Ön is magyar? (Háttérváltozók szerint, %).....	34